
Tarka Sangraha 1-8

தர்கஸங்க்³ரஹ அத்⁴யாய 1 - 8

Document Information

Text title : tarkasangraha

File name : tarkasangraha.itx

Category : major_works

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Annambhatta

Transliterated by : Ashish Chandra ashish_chandr70 at hotmail.com

Proofread by : Ashish Chandra ashish_chandr70 at hotmail.com

Description-comments : Stepping stone for understanding the Nyaya-Vaisheshika systems of logic.

Latest update : August 28, 2023

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

தர்கஸங்க்³ரஹ அத்யாய 1 - 8

அத² ப்ரத²மோ⁵த்யாய 1

நிதா⁴ய ஹ்ரு³தி³ விஸ்வேஸம் விதா⁴ய கு³ருவந்த³நம் |
பா³லாநாம் ஸுக²போ³தா⁴ய க்ரியதே தர்கஸங்க்³ரஹ || 1 ||

தீ³பிகா

விஸ்வேஸ்வரம் ஸாம்ப³மூர்திம் ப்ரணிபத்ய கி³ராம் கு³ரும் |
ஃகாம் ஸிஸுஹிதாம் குர்வே தர்கஸங்க்³ரஹதீ³பிகாம் ||

சிகீர்ஷிதஸ்ய க்³ரந்த²ஸ்ய நிர்விக்⁴நபரிஸமாப்த்யர்த²ம்
ஸிஷ்டாசாராநுமிதஸ்ருதிபோ³தி⁴தகர்தவ்யதாக்-இஷ்டதே³வதாநமஸ்காராத்மகம்
மங்க்³ளம் ஸிஷ்யஸிக்ஷாயை க்³ரந்த²தோ நிப³த்⁴நம்ஸ்சிகீர்ஷிதம் ப்ரதிஜானீதே |

நிதா⁴யேதி | நநு மங்க்³ளஸ்ய ஸமாப்திஸாத⁴நத்வம் நாஸ்தி | மங்க்³ளே க்ரு³தே⁵பி
கிரணவல்யாதௌ³ ஸமாப்த்யத³ர்ஸநாத், மங்க்³ளாபா⁴வே⁵பி காத³ம்ப³ர்மாதௌ³
ஸமாப்தித³ர்ஸநாச்ச அந்வயவ்யதிரேகாப்யாம் வ்யபி⁴சாராதி³தி சேத் ந |
கிரணவல்யாதௌ³ விக்⁴நபா³ஹுல்யாத்ஸமாப்த்யபா⁴வ: | காத³ம்ப³ர்யாதௌ³
க்³ரந்தா²த்³வஹிரேவ

மங்க்³ளம் க்ரு³த்மதோ ந வ்யபி⁴சார: | நநு மங்க்³ளஸ்ய (க்³ரந்தா²தௌ³)
கர்தவ்யத்வே சிம் ப்ரமாணமிதி சேத் ந | ஸிஷ்டாசாராநுமிதஸ்ருதேரேவ
ப்ரமாணத்வாத் | ததா² ஹி மங்க்³ளம்
வேத³-போ³தி⁴தகர்தவ்யதாகமலௌகிகாவிசீ³தஸிஷ்டாசாரவிஷயத்வாத்³ர்ஸாதி³வத்
|

போ⁴ஜநாதௌ³ வ்யபி⁴சார வாரணய அலௌகிகேதி | ராத்ரிஸ்ராத்³தா⁴தௌ³
வ்யபி⁴சாரவாரணய அவிகீ³தேதி | ஸிஷ்டபத³ம் ஸ்பஷ்டார்த²ம் | ந
க்ரு³யாந்நிஷ்ப²லம் கர்ம் இதி ஜலதா³நாதே³ரபி நிஷித்³தத்வாத் | தர்க்யந்தே
ப்ரதிபாத்யந்தே இதி தர்கா: த்³ர்வ்யாதி³பதா³ர்தா²ஸ்தேஷாம் ஸங்க்³ரஹ:
ஸங்க்ஷேபேண

ஸ்வரூபகத²நம் க்ரியத இத்யர்த:² | கஸ்மை ப்ரயோஜநாயேத்யத ஆஹ |
ஸுக²போ³தா⁴யேதி | ஸுகே²நாநாயாஸேந யோ போ³த:⁴ பதா³ர்த²ஜ்ஞாநம் தஸ்மா
இத்யர்த:² |

நநு ப்³ஹுஷு தர்கக்³ரதே²ஷு ஸத்ஸு கிமர்த²ம்பூர்வோ⁵யம் க்³ரந்த:² க்ரியத
இத்யத ஆஹ | பா³லாநாமிதி | தேஷாமதிவிஸ்த்ரு²தத்வாத்³வாலாநாம் போ³தோ⁴ ந
ஜாயத

இத்யர்த:² | க்³ரஹணதா⁴ரணபு³ட்பா³ல: ந து ஸ்தநந்த⁴ய: | கிம் க்ரு³த்வா
க்ரியத இத்யத ஆஹ | நிதா⁴யேதி | விஸ்வேஸம் ஜக³ந்நியந்தாரம் | ஹ்ரு³தி³ நிதா⁴ய
நிதராம் ஸ்தா²பயித்வா ஸதா³ தத்³த⁴யாநபரோ பூ⁴த்வேத்யர்த:² | கு³ருணம்
வித்யாகு³ருணம்,வந்த³நம் நம்ஸ்காரம், விதா⁴ய க்ரு³த்வேத்யர்த:² ||

த்³ரவ்யகு³ணகர்மஸாமாந்யவிஸேஷஸமவாயா⁵பா⁴வா: ஸப்தபதா³ர்தா:² || 2 ||

தீ³பிகா

பதா³ர்தா²ந் விப⁴ஜதே | த்³ரவ்யேதி | பத³ஸ்யார்த:² பதா³ர்த:² இதி
வ்யுத்பத்த்யாபி⁴தே⁴யத்வம் பதா³ர்த²ஸாமாந்யலக்ஷணம் (ஸப⁴யதே) | நநு
விபா⁴கா³தே³வ ஸப்தத்வே ஸித்³தே⁴ ஸப்த (பத³) க்³ரஹணம் வ்யர்த²மிதி சேத்,
ந அதி⁴கஸங்க²யாவ்யவச்சே²தா³ர்த²கத்வாத் | நந்வதிரித்த: பதா³ர்த:²
ப்ரமிதோ வா ந வா | நா⁵த³ய: ப்ரமிதஸ்ய நிஷேதா⁴யோகா³த் | ந த்³விதீய:
ப்ரதியோகி³ப்ரமிதிம் விநா நிஷேதா⁴நுபபத்தேரிதி சேத், ந | பதா³ர்த²த்வம்
த்³ரவ்யாதி³ஸப்தாந்யதமத்வவ்யாப்யமிதி வ்யவச்சே²தா³ர்த²கத்வாத்
(ஸப்தக்³ரஹணம்) | நநு ஸப்தாந்யதமத்வம் ஸப்தபி⁴ந்நபி⁴ந்நத்வமிதி
வக்தவ்யம் | ஸப்தபி⁴ந்நஸ்யாப்ரஸித்³த⁴யா கத²ம் ஸப்தாந்யதமத்வவ்யாப்திநிஸ்ய
இதி சேத், ந | த்³ரவ்யாதி³ஸப்தாந்யதமத்வம் நாம்
த்³ரவ்யாதி³பே⁴த³ஸப்தகாபா⁴வவத்த்வம் | அதோ தோ³ஷவிரஹாத் | ஏவமக்³ரே⁵பி
த்³ரஷ்டவ்யம் ||

தத்ர த்³ரவ்யாணீ ப்ரு³தி²வ்யப்தேஜோவாய்வாகாஸகாலதி³கா³த்மநாந்ஸி நவைவ ||
3 ||

தீ³பிகா

த³வ்யம் (த்³ரவ்யாணி) விப⁴ஜதே | தத்ரேதி | தத்ர த்³ரவ்யாதி³மத⁴யே |
த்³ரவ்யாணி நவைவேத்யந்வய: | காநி தாநி இத்யத ஆஹ | ப்ரு³தி²வீதி | நநு தமஸோ
த³ஸமத்³ரவ்யஸ்ய வித³யமாநத்வாத்கத²ம் நவைவ த்³ரவ்யாணீதி | ததா² ஹி | நீலம்

தமஸ்சலதீத்யபா³தி⁴தப்ரதீதி³லாந்நீலருபாதா⁴ரதயா க்ரியாதா⁴ரதயா ச
தமஸோ த்³ரவ்யத்வம் தாவத் ஸித்³த⁴ம் | தத்ர தமஸோ நாகாஸாதி³பஞ்சகே⁵ந்தர்பா⁴வ:
ருபவத்த்வாத் | அத ஏவ ந வாயெள, ஸ்பர்ஸாபா⁴வாத் ஸதா³க³திமத்த்வாபா⁴வாச்ச
|

நாபி தேஜஸி, பா⁴ஸ்வருபாபா⁴வாத் உஷ்ணஸ்பர்ஸாபா⁴வாச்ச | நாபி ஜலே,
ஸீதஸ்பர்ஸாபா⁴வாத் நீலருபவத்த்வாச்ச | நாபி ப்ரு³தி²வ்யாம், க³ந்தா⁴பா⁴வாத்
ஸ்பர்ஸரஹிதத்வாச்ச | தஸ்மாத்தமோ த³ஸமத்³ரவ்யமிதி சேத், ந |
தமஸஸ்தேஜோ⁵பா⁴வருபத்த்வாத் | ததா²ஹி | தமோ ந
ருபித்³ரவ்யமாலோகாஸஹக்ரு³தசக்ஷுர்க்³ராஹ்யத்வாதா³லோகாபா⁴வவத் |
ருபித்³ரவ்யசாக்ஷுஷ்ப்ரமாயாமாலோகஸ்ய காரணத்த்வாத் | தஸ்மாத்
ப்ரௌட⁴ப்ரகாஸகதேஜஸ்ஸாமாந்யாபா⁴வஸ்தம:, தத்ர நீலம் தமஸ்சலதி இதி
ப்ரத்யயோ ப்⁴ரம: | அதோ நவ த்³ரவ்யாணீதி ஸித்³த⁴ம் | த்³ரவ்யத்வஜாதிமத்த்வம்
கு³ணவத்த்வம் வா த்³ரவ்யஸாமாந்யலக்ஷணம் | லக்ஷயைகதே³ஸாவ்ரு³த்தித்வமவ்யாப்தி:
|

யதா² கோ:³ கபிலத்வம் | அலக்ஷயே லக்ஷணஸ்ய வர்தநமதிவ்யாப்தி: | யதா² கோ:³
ஸ்ரு³ங்கி³த்வம் | லக்ஷயமாத்ராவ்ரு³த்தித்வமஸம்ப⁴வ: | யதா²
கோ³ரேகஸப²வத்த்வம் | ஏதத்³தூ³ஷ்ணத்ரயரஹிதத⁴ர்மோ லக்ஷணம் | ஸ
ஏவாஸாதா⁴ரணத⁴ர்ம இத்யுச்சயதே |
லக்ஷயதாவச்சே²த³கஸமநியதத்வமஸாதா⁴ரணத்வம் | வ்யாவர்தகஸ்யைவ
லக்ஷணத்வே வ்யாவ்ரு³த்தாவபி⁴தே³யத்வாதௌ³ சாதிவ்யாப்திரதஸ்தத்³வாரணய
தத்³பி⁴ந்நத்வம் த⁴ர்மவிஸேஷணம் தே³யம் | வ்யவஹாரஸ்யாபி லக்ஷணப்ரயோஜநத்வே
தந்ந தே³யம் | வ்யாவ்ரு³த்தேரபி வ்யவஹாரஸாத⁴நத்வாத் | நநு கு³ணவத்த்வம் ந
த்³ரவ்யலக்ஷணம், ஆத்³யக்ஷணாவச்சி²ந்நக⁴டே உத்பந்நவிநிஷ்டக⁴டே
சாவ்யாப்தேரிதி சேத், ந | கு³ணஸமாநாதி⁴கரணஸத்தாபி⁴ந்நஜாதிமத்த்வஸ்ய
விக்ஷிதத்த்வாத் | நந்வேவமபி ஏகம் ரூபம் ரஸாத்ப்ரு³த²க் இதி
வ்யவஹாராத்³ருபாதா³வதிவ்யாப்திரிதி சேத், ந | ஏகார்த²ஸமவாயாதே³வ
தாத்³ரு³ஸவ்யவஹாரோபபத்தௌ கு³ணே கு³ணாநங்கீ³காராத் |
ருப-ரஸ-க³ந்த⁴-ஸ்பர்ஸ-ஸங்க்யா-பரிமாண-ப்ரு³த²க்³த்வ-ஸம்யோக³-விபாக³-பர்
அத்வா-⁵பரத்வ-கு³ருத்வ-த்³ரவத்வ-ஸ்நேஹ-ஸப்³த³-பு³த்³தி⁴-ஸுக²-து:³கே²ச்சா²
த்³வேஷ-ப்ரயத்ந-த⁴ர்மாத⁴ர்ம-ஸம்ஸ்காரா: சதுர்விம்ஸதிர்கு³ண: || 4 ||

தீ³பிகா

கு³ணந்விப⁴ஜதே | ரூபேதி | த்³ரவ்யகர்மபி⁴ந்நத்வே ஸதி ஸாமாந்யவாந் கு³ண: |
 கு³ணத்வஜாதிமாந்வா | நநு லகு⁴த்வகடி²நத்வம்ரு³து³த்வாத்³நாம் வித்³யமாநத்வாத்
 கத²ம் சதுர்விம்ஸதிர்கு³ண இதி சேத், ந | லகு⁴த்வஸ்ய
 கு³ருத்வாபா⁴வரூபத்வாந்ம்ரு³து³த்வகடி²நத்வயோ: அவயவஸம்யோக³விலேஷத்வாத்
 |

உத்³க்ஷேபணுபக்ஷேபணுகுஞ்சநப்ரஸாரணக³மநாநி பஞ்ச கர்மாணி || 5 ||

தீ³பிகா

கர்ம விப⁴ஜதே | உத்³க்ஷேபணேதி | ஸம்யோக³பி⁴ந்நத்வே ஸதி
 ஸம்யோக³ஸமவாயிகாரணம் கர்ம கர்மத்வஜாதிமத்³வா | ப்⁴ரமணுதீ³நாமபி க³மநே
 அந்தர்பா⁴வாந்ந பஞ்சத்வவிரோத:⁴ ||

பரமபரம் சேதி த்³விவித⁴ம் ஸாமாந்யம் || 6 ||

தீ³பிகா

ஸாமாந்யம் விப⁴ஜதே | பரமிதி | பரமதி⁴கதே³ஸவ்ரு³த்தி | அபரம்
 ந்யூநதே³ஸவ்ரு³த்தி | ஸாமாந்யாதி³சதுஷ்டயே ஜாதிர்நாஸ்தி ||
 நித்யத்³ரவ்யவ்ரு³த்தயோ விலேஷாஸ்த்வநந்தா ஏவ || 7 ||

தீ³பிகா

விலேஷம் விப⁴ஜதே | நித்யேதி | ப்ரு³தி²வ்யாதி³சதுஷ்டயபரமாணவ:
 ஆகாஸாதி³பஞ்சகம் ச நித்யத்³ரவ்யாணி |
 ஸமவாயஸ்த்வேக ஏவ || 8 ||

தீ³பிகா

ஸமவாயஸ்ய பே⁴தோ³ நாஸ்தீத்யாஹ | ஸமவாயஸ்த்விதி |
 அபா⁴வஸ்சதுர்வித:⁴ - ப்ரா³பா⁴வ:, ப்ரத்⁴வம்ஸாபா⁴வ:,
 அத்யந்தாபா⁴வ:, அந்யோந்யாபா⁴வஸ்சேதி || 9 ||

தீ³பிகா

அபா⁴வம் விப⁴ஜதே | ப்ரா³பா⁴வேதி |

அத² த்³விதீயோ⁵த்⁴யாய |

தத்ர க³ந்⁴வதீ ப்ரு³தி²வீ | ஸா த்³விவிதா⁴-நித்யா⁵நித்யா ச | நித்யா:

பரமாணுரூபா: | அநித்யா: கார்யரூபா: | புநஸ்த்³ரிவிதா:4 ஸரீரேந்த்³ரிய விஷயபே³தா³த்
|

ஸரீரமஸ்மதா³தீ³நாம் | இந்த்³ரியம் க³ந்த⁴க்³ராஹகம் க்⁴ராணம் | தச்ச
நாஸாக்³ரவர்தி |

விஷயோ ம்ரு³த்பாஷாணாதி:3 || 1 ||

தீ³பிகா

தத்ரோத்³தே³ஸக்ரமாநுஸாராத் ப்ரத²மம் ப்ரு³தி²வ்யா லக்ஷணமாஹ | தத்ரேதி | நாநா
பதா³ர்²த²ஸங்கீர்தநமுத்³தே³ஸ: | உத்³தே³ஸக்ரமே ச ஸரவத்ரேச்சை²வம் நியாமிகா |
நநு ஸுரப்⁴யஸுரப்⁴யவயவாக்²தே⁴ த்³ரவ்யே பரஸ்பரவிரோதே⁴ந

க³ந்தா⁴நுத்பாதா³த்³வ்யாப்தி: | ந ச தத்ர க³ந்த⁴ப்ரதீ³த்யநுபபத்திரிதி வாச்ச்யம் |
அவயவக³ந்த⁴ஸ்யைவ தத்ர ப்ரதீ³திஸம்ப⁴வேந சித்ரக³ந்தா⁴நங்க³காராத் கிம்
சோத்பந்நவிநஷ்டக்⁴டாதா³வவ்யாப்திரிதி சேத் ந |

க³ந்த⁴ஸமாநாதி⁴கரணத்³ரவ்யத்வாபரஜாதிமத்த்வஸ்ய விவக்ஷிதத்வாத் | நநு
ஜலாதா³வபி க³ந்த⁴ப்ரதீ³திரிதி சேத் ந | அந்வயவ்யதிரேகாப்⁴யாம்

ப்ரு³தி²வீ³க³ந்த⁴ஸ்யைவ தத்ர பா⁴நாங்க³காராத் | நநு காலஸ்ய ஸர்வாதா⁴ரதயா
ஸர்வேஷாம் லக்ஷணநாம் காலே⁵திவ்யாப்திரிதி சேத் ந |

ஸர்வாதா⁴ரதாப்ரயோஜகபி⁴ந்நஸம்ப³ந்தே⁴ந லக்ஷணத்வஸ்ய விவக்ஷிதத்வாத் |
ப்ரு³தி²வீ³ம் விப⁴ஜதே | ஸா த்³விவிதே⁴தி | நித்யத்வம் த்⁴வம்ஸாப்ரதியோகி³த்வம் |
அநித்யத்வம் த்⁴வம்ஸப்ரதியோகி³த்வம் | ப்ரகாராந்தரேண விப⁴ஜதே | புநரிதி |
ஆத்மநோ

போ⁴கா³யதநம் ஸரீரம் | யத³வச்சி²ந்நாத்மநி போ⁴கோ³ ஜாயதே தத்³போ⁴கா³யதநம் |
ஸுக²து:3²க²ஸாக்ஷாத்காரோ போ⁴க:3 | ஸப்³தே³தரோத்³பூ⁴தவிஸேஷகு³ணநாஸ்யத்வே
ஸதி

ஜ்ஞாநகாரணந: ஸம்யோகா³ஸ்யத்வமிந்த்³ரியத்வம் | ஸரீரேந்த்³ரியபி⁴ந்நோ
விஷய: | ஏவம் ச க³ந்த⁴வச்ச²ரீரம் பார்தி²வஸரீரம்,

க³ந்த⁴வதி³ந்த்³ரியம் பார்தி²வேந்த்³ரியம், க³ந்த⁴வாந் விஷய: பார்தி²வவிஷய
இதி தத்தல்³லக்ஷணம் போ⁴த்⁴யம் | பார்தி²வஸரீரம் த்³ர்ஸயதி | ஸரீரமிதி |

இந்த்³ரியம் த்³ர்ஸயதி | இந்த்³ரியமிதி | க³ந்த⁴க்³ராஹகமிதி ப்ரயோஜநம் |
க்⁴ராணமிதி

ஸம்ஜ்ஞா | நாஸாக்³ரேத்யாஸ்யோக்தி: | ஏவமுத்தரத்ர ஜ்ஞேயம் | பார்தி²வவிஷயம்
த்³ர்ஸயதி | ம்ரு³த்பாஷாணாதி³தி |

ஸீதஸ்பர்ஸவத்ய: ஆப: | தா த்³விவிதா:⁴ நித்யா அநித்யாஸ்ச | நித்யா:
பரமானுரூபா: | அநித்யா: கார்யரூபா: | புந: த்ரிவிதா:⁴
ஸரீரேந்த்³ரியவிஷயபே⁴தாத் | ஸரீரம் வரூணலோகே | இந்த்³ரியம் ரஸக்³ராஹகம்
ரஸநம் ஜிஹ்வாக்³ரவர்தி | விஷய: ஸரித் ஸமுத்³ராதி:³ || 2 ||

தீ³பிகா

அபாம் லக்ஷணமாஹ | ஸீதேதி | உதபந்நவிநிஷ்டஜலே⁵வ்யாப்திவாரணய
ஸீதஸ்பர்ஸஸமாநாதி⁴கரணத்³ரவ்யத்வாபரஜாதிமத்த்வம் | “ஸீதம்
ஸிலாதலம் || இத்யாதெள³ ஜலஸம்ப்³ந்தா⁴தே³வ ஸீதஸ்பர்ஸபா⁴நமிதி
நாதிவ்யாப்தி: | அந்யத்ஸர்வம் பூர்வரீத்யா வ்யாக்²யேயம் ||

உஷ்ணஸ்பர்ஸவத் தேஜ: | தச்ச த்³விவித⁴ம், நித்யமநித்யம் ச | நித்யம்
பரமானுரூபம் | அநித்யம் கார்யரூபம் | புந: த்ரிவித⁴ம்
ஸரீரேந்த்³ரியவிஷயபே⁴தாத் | ஸரீரம் ஆதி³த்யலோகே ப்ரஸித்த³த⁴ம் | இந்த்³ரியம்
ரூபக்³ராஹகம் சக்ஷு: க்ரு³ஷ்ணதாராக்³ரவர்தி | விஷய: சதுர்வித:⁴,
பௌ⁴ம-தி³வ்ய-ஓளாத்³ரிய-ஆகரஜபே⁴தாத் | பௌ⁴மம் வஹ்நயாதி³கம் | அபி³ந்த⁴நம்
தி³வ்யம் வித்³யுதாத்³ | பு⁴க்தஸ்ய பரிணாமேஹதுரௌத³ர்யம் | ஆகரஜம்
ஸுவர்ணாதி³ || 3 ||

தீ³பிகா

தேஜஸோ லக்ஷணமாஹ | உஷ்ணஸ்பர்ஸவதி³தி | ‘உஷ்ணம் ஜலம்’ இதி
ப்ரதீதேஸ்தேஜ: ஸம்யோகா³நுவிதா⁴யித்வாந்நாதிவ்யாப்தி: | விஷயம் விப⁴ஜதே |
பௌ⁴மேதி | நநு ‘ஸுவணம் பார்தி²வம்’ பீதத்வாத்³கு³ரூத்வாத் ஹரித்³ராவத் இதி
சேத் ந | அத்யந்தாநலஸம்யோகே³ ஸதி க்⁴ரு³தாதெள³ த்³ரவ்த்வநாஸத்³ர்ஸநேந,
ஜலமத்⁴யஸ்த²க்⁴ரு³தாதெள³ தந்நாஸாத்³ர்ஸநேந ச அஸதி ப்ரதிப³ந்த⁴கே
பார்தி²வத்³ரவத்வநாஸாக்³நிஸம்யோக³யோ: கார்யகாரணபா⁴வாவதா⁴ரணத்ஸுவர்ணஸ்ய
அத்யந்தாநலஸம்யோகே³ ஸத்யநுச்சி²த்³யமாநத்³ரவத்வாதி⁴கரணத்வேந
பார்தி²வத்வா⁵நுபபத்தே: பீதத்³ரவ்யத்³ரவத்வநாஸப்ரதிப³ந்த⁴கதயா
த்³ரவத்³ரவ்யாந்தரஸித்³தௌ⁴ நைமித்திகத்³ரவத்வாதி⁴கரணதயா ஜலத்வாநுபபத்தே:
ரூபவத்தயா வாய்வாதி³ஷ்வநந்த்³ரவாத்⁴தேஜஸத்வஸித்³தி:⁴ |
தஸ்யோஷ்ணஸ்பர்ஸபா⁴ஸ்வரரூபயோரூபஷ்டம்ப்⁴க பார்தி²வரூபஸ்பர்ஸாப்⁴யாம்
ப்ரதிப³ந்தா⁴த³நுபலப்³தி:⁴ | தஸ்மாத் ஸுவர்ணம் தைஜஸமிதி ஸித்³த⁴ம் |
ரூபரஹித: ஸ்பர்ஸவாந் வாயு: | ஸ த்³விவித:⁴ நித்ய: அநித்யாஸ்ச | நித்ய:
பரமானுரூப: | அநித்ய: கார்யரூப: | புந: த்ரிவித:⁴ ஸரீரேந்த்³ரியவிஷய

பே⁴தா³த் | ஸரீரம் வாயுலோகே | இந்த்³ரியம் ஸ்பர்ஸக்³ராஹகம் த்வக் ஸர்வஸரீரவர்தி
|

விஷயோ வ்ரு³க்ஷாதி³கம்பநஹேது: | ஸரீராந்த:ஸஞ்சாரீ வாயு: ப்ராண: | ஸ ச
ஏகோ⁵பி உபாதி⁴பே⁴தா³த் ப்ராணாபாநாதி³ஸம்ஜ்ஞாம் லப⁴தே || 4 ||

தீ³பிகா

வாயும் லக்ஷயதி | ரூபரஹிதேதி | ஆகாஸாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய ஸ்பர்ஸவாநிதி
|

ப்ரு³தி²வ்யாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய ரூபரஹிதேதி | ப்ராணஸ்ய குத்ராந்த்ர்பா⁴வ
இத்யத

ஆஹ | ஸரீரேதி | ஸ சேதி | ஏக ஏவ: ப்ராண: ஸ்தா²நபே⁴தா³த்ப்ராணாபாநாதி³ஸப்³தை:³
வ்யவஹ்ரியத இத்யர்த:² | ஸ்பர்ஸாநுமேயோ வாயு: | ததா²ஹி - யோ⁵யம் வாயெள
வாதி ஸதி அநுஷ்ணஸீதஸ்பர்ஸ உபலப்⁴யதே ஸ க்கசிதா³ஸ்ரித:

கு³ணத்வாத்³ரூபவத் | ந சாஸ்ய ஆஸ்ரய: ப்ரு³தி²வீ

உத்³பூ⁴தஸ்பர்ஸவத்பார்²தி²வஸ்யோத்³பூ⁴தரூபத்த்வநியமாத் | ந ஜல தேஜஸி

அநுஷ்ணஸீதஸ்பர்ஸவத்த்வாத் | ந விபு⁴சதுஷ்டயம் ஸர்வத்ரோபலப்³தி⁴ப்ரஸங்கா³த்
|

ந மந: பரமாணுஸ்பர்ஸஸ்யாதீந்த்³ரியத்வாத் | தஸ்மாத்³ய: ப்ரதீயமாநஸ்பர்ஸாஸ்ரய:

ஸ வாயு: (ஏவ) | நநு வாயு: ப்ரத்யக்ஷ: ப்ரத்யக்ஷாஸ்ரயத்வாத் க⁴டவத்

இதி சேத் ந | உத்³பூ⁴தரூபஸ்யோபாதி⁴த்வாத் | “யத்ர த்³ரவ்யத்வே ஸதி

ப³ஹிநிந்த்³ரியஜந்யப்ரத்யக்ஷத்வம், தத்ர உத்³பூ⁴தரூபவத்த்வம்” இதி

ஸாத்⁴யவ்யாபகத்வம் | பக்ஷே ஸாத்⁴நாவ்யாபகத்வம் | ந சைவம்

தத்தவாரிஸ்த்²தேஜஸோ⁵பி அப்ரத்யக்ஷத்வாபத்தி: இஷ்டத்வாத் |

தஸ்மாத்³ரூபரஹிதத்வாத்³வாயுப்ரத்யக்ஷ: | இதா³நீம்

கார்யரூபப்ரு³தி²வ்யாதி³சதுஷ்டயஸ்யோத்தபத்திவிநாஸக்ரம: கத்²யதே | ஈஸ்வரஸ்ய

சிகீர்ஷாவஸாத்பரமாணுஷு³ க்ரியா ஜாயதே | தத: பரமாணுத்³வ்யஸம்யோகே³

த்³வ்யணுகமுத்தப்³யதே | த்ரிபி⁴ரேவ த்³வ்யணுகைஸ்த்ரயணுகமுத்தப்³யதே | ஏவம்

சதுரணுகாதி³க்ரமேண மஹதீ ப்ரு³தி²வீ:, மஹத்ய ஆப:, மஹத்தேஜ:

மஹாந்வாயுருத்தப்³யதே | ஏவமுத்தப்நநஸ்ய கார்யத்³ரவ்யஸ்ய ஸஞ்ஜிஹீர்ஷாவஸாத்

க்ரியயா பரமாணுத்³வ்யவிபா⁴கே³ த்³வ்யணுகநாஸ: | இத்த்யேவம் ப்ரு³தி²வ்யாதி³நாஸ: |

அஸமவாயிகாரணஸாத் த்³வ்யணுகநாஸ: | ஸமவாயிகாரணஸாத் த்³வ்யணுகநாஸ இதி

ஸம்ப்ரதா³ய: ஸர்வத்ராஸமவாயிகாரணநாஸாத் த்³ரவ்யநாஸ இதி நவீநா: | கிம் புந:
 பரமாணுஸத்³பா⁴வே ப்ரமாணம் | உச்யதே - ஜாலஸூர்யமா⁴சிஸ்த²ம் ஸர்வத:
 ஸூக்ஷமதமம் யத் த்³ரவ்யம் உபலப்⁴யதே தத்ஸாவயவம்
 சாக்ஷ³ஷத்³ரவ்யத்வாத்³த⁴டவத் | த்³ரயணுகாவயவோ⁵பி ஸாவயவ:
 மஹதா³ரம்ப⁴கத்வாத்கபாலவத் | யோ த்³வயணுகாவயவ: ஸ பரமாணு: | ஸ ச
 நித்யம், தஸ்யாபி கார்யத்வே அநவஸ்தா²ப்ரஸங்க³த் | ஸ்ரு³ஷ்டிப்ரலயஸத்³பா⁴வே
 “தா⁴தா யதா²பூர்வமகல்பயத் |” இதி ஸ்ருதிரேவ ப்ரமாணம் |
 ‘ஸர்வகார்யத்³ரவ்யத்⁴வம்ஸோ⁵வாந்தரப்ரலய: | ஸர்வபா⁴வகார்யத்⁴வம்ஸோ
 மஹாப்ரலய:’ இதி விவேக: |

ஸப்³த³கு³ணகமாகாஸம் | தச்சைகம் நித்யஞ்ச || 5 ||

தீ³பிகா

ஆகாஸம் லக்ஷயதி | ஸப்³த³கு³ணகமிதி | நந்வாகாஸமபி
 ப்ரு²தி²வ்யாதி³வந்நாநா, கிம் நேத்யாஹ | தச்சைகமிதி | பே⁴தே³
 ப்ரமாணுபா⁴வாதி³த்யர்த: ² | ஏகத்வாதே³வ ஸர்வத்ர
 ஸப்³தே³பலப்³தே⁴ர்விபு⁴த்வமங்க³கர்தவ்யமித்யாஹ விப்⁴விதி |
 ஸர்வமூர்தத்³ரவ்யஸம்யோகி³த்வம் விபு⁴த்வம், மூர்தத்வம்
 பரிச்சி²ந்நபரிமாணவத்த்வம் க்ரியாவத்த்வம் வா | விபு⁴த்வாதே³வ
 ஆத்மவந்நித்யமித்யாஹ | நித்யம் சேதி |

அதீதாதி³வ்யவஹாரஹேது: கால: | ஸ சைகோ விபு⁴ர்நித்யஸ்ச || 6 ||

தீ³பிகா

காலம் லக்ஷயதி | அதீதேதி | ஸர்வாதா⁴ர: கால: ஸர்வகார்யநிமித்தகாரணம் |
 ப்ராச்யாதி³வ்யவஹாரஹேது³ர்க் | ஸா சைகா விப்⁴வீ நித்யா ச || 7 ||

தீ³பிகா

தி³ஸோ லக்ஷணமாஹ | ப்ராசீதி | தி³க³பி கார்யமாத்ரநிமித்தகாரணம் |
 ஜ்ஞாநாதி⁴கரணமாத்மா | ஸ த்³விவித: ⁴ பரமாத்மா ஜீவாத்மா ச | தத்ரேஸ்வர:
 ஸர்வஜ்ஞ: பரமாத்மைக ஏவ | ஜீவாத்மா ப்ரதிஸரீரம் பி⁴ந்நோ விபு⁴ர்நித்யஸ்ச || 8 ||

தீ³பிகா

ஆத்மநோ லக்ஷணமாஹ | ஜ்ஞாநேதி | ஆத்மாநம் விபு⁴ஜதே | ஸ த்³விவித⁴ இதி |
 பரமாத்மநோ லக்ஷணமாஹ | தத்ரேதி | நித்யஜ்ஞாநாதி⁴கரணத்வம்ஸ்வரத்வம் |

நந்வீஸ்வரஸத்³பா⁴வே கிம் ப்ரமாணம் | ந தாவத்ப்ரத்யக்ஷம் | தத்³தி⁴
பா³ஹ்யாமாந்தரம்

வா | நாத்³ய: அரூபித்³ரவ்யத்வாத் | ந த்³விதீய: ஆத்மஸுக²து: ³கா²தி³வ்யதிரிக்தத்வாத்
|

நாப்யநுமாநம் விங்கா³பா⁴வாதி³தி சேத் ந | அங்குராதி³கம் ஸகர்த்ரு³கம்

கார்யத்வாத்³த⁴வத் இத்யநுமாநஸ்யைவ ப்ரமாணத்வாத் |

உபாதா³நகோ³சராபரோக்ஷஜ்ஞாநசிகீர்ஷாக்ரு³திமத்த்வம் கர்த்ரு³த்வம் | உபாதா³நம்

ஸமவாயிகாரணம் | ஸகலபரமாண்வாதி³ஸூக்ஷமத³ர்ஸிரித்வாத்ஸர்வஜ்ஞத்வம் | ய:

ஸர்வஜ்ஞ: ஸ ஸர்வவித் இத்யாக்³மோ³ஸி தத்ர ப்ரமாணம் | ஜீவஸ்ய லக்ஷணமாஹ |

ஜீவ இதி | ஸுகா²த்³யாஸ்ரயத்வம் ஜீவலக்ஷணம் | நநு மநுஷ்யோ³ஹம்

ப்³ராஹ்மணோ³ஹம்

இத்யாதெள³ ஸர்வத்ராஹம்ப்ரத்யயே ஸரீரஸ்யைவ விஷயத்வாச்²ரீரமேவாத்மேதி

சேத் ந | ஸரீரஸ்யாத்மவே கரபாதி³நாஸே ஸரீரநாஸாதா³த்மநோ³ஸி

நாஸப்ரஸங்கா³த் | நாபீந்த்³ரியாணமாத்மத்வம் , 'யோ³ஹம் க⁴டமத்³ராக்ஷம்

ஸோ³ஹமிதா³நீம் ஸ்ப்ரு³ஸாமி' இத்யநுஸந்தா⁴நாபா⁴வப்ரஸங்கா³த் |

அந்யாநுபூ⁴தே³ர்²தே² அந்யஸ்யாநுஸந்தா⁴நாயோகா³த் | தஸ்மாத்³தே³ஹேஇந்த்³ரியவ்யதிரிக்தே

ஜீவ:

ஸுக²து: ³கா²தி³வைசித்ர்யாத்ப்ரதிஸரீரம் பி⁴ந்ந: | ஸ ச ந பரமாணு: |

ஸர்வஸரீரவ்யாபிஸுகா²த்³யநுபலப்³தி⁴ப்ரஸங்கா³த் | ந மத்⁴யமபரிமாணவாந் ததா²

ஸதி அநித்யத்வப்ரஸங்கே³ந க்ரு²தா²நாக்ரு²தாப்⁴யாக்³மப்ரஸங்கா³த் | தஸ்மாந்நித்யோ

விபு⁴ர்ஜீவ: ||

ஸுகா²த்³யுபலப்³தி⁴ஸாதா⁴நமிந்த்³ரியம் மந: | தச்ச ப்ரத்யாத்மநியதத்வாத்³நந்தம்

பரமாணுரூபம் நித்யம் ச || 9 ||

தீ³பிகா

மநஸோ லக்ஷணமாஹ | ஸுகே²தி | ஸ்பர்ஸரஹித்வே ஸதி க்ரியாவத்வம் மநஸோ

லக்ஷணம் | தத்³விபு⁴ஜதே | தச்சேதி | ஏகைகஸ்யாத்மந ஏகைகம் மந

இத்யாத்மநாமநேகத்வாந் மஸோ³ஸ்ப்யநேகத்வமித்யர்த்² | பரமாணுரூபமிதி |

மத்⁴யமபரிமாணவத்தவே அநித்யத்வப்ரஸங்கா³தி³த்யர்த்² | நநு மநோ விபு⁴

ஸ்பர்ஸரஹித்வே ஸதி த்³ரவ்யத்வாதா³காஸாதி³வதி³தி சேத் ந | மநஸோ விபு⁴த்வே

ஆத்மமந: ஸம்யோக³ஸ்யா³ஸமவாயிகாரணஸ்யாபா⁴வாஜ்ஞாநாநுத்பத்திப்ரஸங்க: ³

| ந

ச விபு⁴த்³வ்யஸம்யோகோ³ஸ்த்விதி வாச்யம் | தத்ஸம்யோக³ஸ்ய நித்யத்வேந
ஸுஷுப்த்யபா⁴வப்ரஸங்கா³த, புரீதத்³ரவ்யதிரிக்தஸ்த²லே ஆத்மமந:
ஸம்யோக³ஸ்ய ஸர்வதா³ வித்³யமாநத்வாத் | அணுத்வே து யதா³ மந: புரீதத்
ப்ரவிம்ஸதி

ததா³ ஸுஷுப்தி: யதா³ நிஸ்ஸரதி ததா³ ஜ்ஞாநோத்பத்திரித்யணுத்வஸித்³தி:⁴ |

அத² த்ரு²தீயோ³த⁴யாய |

சக்ஷுர்மாத்த்ரக்³ராஹ்யோ கு³ணே ரூபம் | தச்ச
ஸூக்லநீலபீதரக்தஹரிதகபிஸசித்ர பே⁴தா³த்ஸப்தவித⁴ம் |
ப்ரு²தி²வீஜலதேஜோவ்ரு²த்தி | தத்ர ப்ரு²தி²வ்யாம் ஸப்தவித⁴ம் | அபா⁴வஸ்வரஸூக்லம்
ஜலே | பா⁴வஸ்வரஸூக்லம் தேஜஸி || 1 ||

தீ³பிகா

ரூபம் லக்ஷயதி | சக்ஷுரிதி | ஸங்க்²யாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய மாத்ரபத்³ம் |
ரூபத்வே⁵திவ்யாப்திவாரணய கு³ணபத்³ம் | நந்வவ்யாப்யவ்ரு²த்திரீலாதி³ஸமுதா³ய
ஏவ

சித்ரரூபமிதி சேத் ந | ரூபஸ்ய வ்யாப்யவ்ரு²த்தித்வநியமாத் | நநு சித்ரபடே
அவயவரூபஸ்யைவ ப்ரதீதிரிதி சேத் ந | ரூபரஹிதத்வேந
படஸ்யாப்ரத்யக்ஷத்வப்ரஸங்கா³த் | ந ச ரூபவத்ஸமவேதத்வம்
ப்ரத்யக்ஷத்வப்ரயோஜகம் கௌ³ரவாத் | தஸ்மாத்த்படஸ்ய
ப்ரத்யக்ஷத்வாந்யதா²நுபபத்த்யா சித்ரரூபஸித்³தி:⁴ | ரூபஸ்யாஸ்ரயமாஹ |
ப்ரு²தி²வீதி | ஆஸ்ரயம் விப⁴ஜ்ய த³ர்ஸயதி | தத்ரேதி |

ரஸநக்³ராஹ்யோ கு³ணே ரஸ: | ஸ ச மது⁴ராம்லலவணகதுகஷாயதிக்க்தபே⁴தா³த்
ஷட்³வித:⁴ | ப்ரு²தி²வீஜலவ்ரு²த்தி: | தத்ர ப்ரு²தி²வ்யாம் ஷட்³வித:⁴ | ஜலே
மது⁴ர ஏவ || 2 ||

தீ³பிகா

ரஸம் லக்ஷயதி | ரஸநேதி | ரஸத்வே⁵திவ்யாப்திவாரணய கு³ணபத்³ம் |
ரஸஸ்யாஸ்ரயமாஹ | ப்ரு²தி²வீதி | ஆஸ்ரயம் விப⁴ஜ்ய த³ர்ஸயதி | தத்ரேதி |
க்⁴ராணக்³ராஹ்யோ கு³ணே க³ந்த:⁴ | ஸ த்³விவித:⁴ ஸுரபி⁴ரஸுரபி⁴ஸ்ச |
ப்ரு²தி²வீமாத்த்ரவ்ரித்தி: || 3 ||

தீ³பிகா

க³ந்த⁴ம் லக்ஷயதி | க்⁴ராணேதி | க³ந்த⁴த்வே⁵திவ்யாப்திவாரணய கு³ணபத³ம் |

த்வகி³ந்த³ரியமாத்ரக்³ராஹ்யோ கு³ண: ஸ்பர்ஸ: | ஸ ச த்ரிவித:⁴

ஸீ³தோஷ்ணாநுஷ்ணாஸீ³தபே⁴தா³த் | ப்ரு³தி²வ்யப்தேஜோவாயு³வ்ரு³த்தி: | தத்ர ஸீ³தோ
ஜலே |

உஷ்ணஸ்தேஜஸி | அநுஷ்ணாஸீ³த: ப்ரு³தி²வீவாயவ்யோ: || 4 ||

தீ³பிகா

ஸ்பர்ஸம் லக்ஷயதி | த்வகி³தி | ஸ்பர்ஸத்வே⁵திவ்யாப்திவாரணய கு³ணபத³ம் |

ஸம்யோகா³தா³வதிவ்யாப்திவாரணய மாத்ரபத³ம் |

ரூபாதி³சதுஷ்டயம் ப்ரு³தி²வ்யாம் பாகஜமநித்யம் ச | அந்யத்ர அபாகஜம்

நித்யமநித்யம் ச | நித்யக³தம் நித்யம் அநித்யக³தமநித்யம் || 5 ||

தீ³பிகா

பாகஜமிதி | பாகஸ்தேஜ: ஸம்யோக:³ | தேந பூர்வரூபம் நஸ்யதி

ரூபாந்தரமுத்பத³யத இத்யர்த:² | தத்ர பரமாணுஷ்வேவ பாகோ ந த்³வ்யணுகாதெள³
|

ஆமநிக்ஷிப்தே க⁴டே பரமாணுஷு ரூபாந்தரோத்பத்தௌ ஸ்யாமக⁴டநாஸே

புநத்³வர்யணுகாதி³க்ரமேண ரக்தக⁴டோத்பத்தி: | தத்ர பரமாணவ:

ஸமவாயிகாரணம் | தேஜ: ஸம்யோகோ³ஸமவாயிகாரணம் | அத்³ரு³ஷ்டாதி³கம்

நிமித்தகாரணம் | த்³வ்யணுகாதி³ரூபே காரணரூபஸமவாயிகாரணமிதி பீலுபாகவாதி³நோ

வைஸேஷிகா: | பூர்வக⁴டஸ்ய நாஸம் விநைவ் அவயவிநி அவயவேஷு ச

பரமாணுபர்யந்தேஷு யுக³பத்³ரூபாந்தரோத்பத்திரிதி பிட²ரபாகவாதி³நோ நையாயிகா:
|

அத ஏவ பார்தி²வபரமாணுரூபாதி³கமநித்யமநித்யர்த:² | அந்யத்ர

ஜலாதா³வித்யர்த:² | நித்யக³தமிதி | பரமாணுக³தமித்யர்த:² | அநித்யக³தமிதி |

த்³வ்யணுகாதி³க³தபி⁴த்யர்த:² | ரூபாதி³சதுஷ்டயம் உத்³பூ⁴தம் ப்ரத்யக்ஷம் |

அநுத்³பூ⁴தம்ப்ரத்யக்ஷம் | உத்³பூ⁴தத்வம் ப்ரத்யக்ஷத்வப்ரயோஜகோ த⁴ர்ம: |

தத³பா⁴வோ⁵நுத்³பூ⁴தத்வம் |

ஏகத்வாதி³வ்யவஹாரஹேது: ஸங்க்²யா | ஸா நவத்³ர்வயவ்ரு³த்தி:

ஏகத்வாதி³பரார்த⁴பர்யந்தா | ஏகத்வம் நித்யமநித்யம் ச | நித்யக³தம் நித்யம் |

அநித்யக³தமநித்யம் | த்³வித்வாதி³கம் து ஸர்வத்ரா⁵நித்யமேவ || 6 ||

தீ³பிகா

ஸங்க்²யா லக்ஷயதி | ஏகேதி |

மாநவ்யவஹாராஸாதா⁴ரணகாரணம் பரிமாணம் | நவத்³ரவ்யவ்ரு²த்தி: | தச்சர்வித⁴ம்
|

அணு மஹத் தீ³ர்க⁴ம் ஹ்ரு²அஸ்வம் சேதி || 7 ||

தீ³பிகா

பரிமாணம் லக்ஷயதி | மாநேதி | பரிமாணம் விப⁴ஜதே | தச்சேதி | பா⁴வப்ரதா⁴நோ
நிர்³தே³ஸ: | அணுத்வம்,மஹத்த்வம்,தீ³ர்க⁴த்வம்,ஹ்ரஸ்வத்வம் சேத்யர்த:~² |

ப்ரு²த்³க்³வ்யவஹாராஸாதா⁴ரணகாரணம் ப்ரு²த்³க்³வத்வம் | ஸர்வத்³ரவ்யவ்ரு²த்தி:
|| 8 ||

தீ³பிகா

ஸம்யுக்தவ்யவஹாரஹேது: ஸம்யோக:~³ | ஸர்வத்³ரவ்யவ்ரு²த்தி: || 9 ||

தீ³பிகா

ஸம்யோக³ம் லக்ஷயதி | ஸம்யுக்தேதி | இமௌ ஸம்யுக்தௌ இதி
வ்யவஹாரஹேதுரித்யர்த:~² | ஸங்க்²யாதி³லக்ஷணே ஸர்வத்ர
தி³க்காலாதா³வதிவ்யப்திவாரணய அஸாதா⁴ரணேதி விஸேஷணீயம் | ஸம்யோகோ³
த்³விவித:~⁴

கர்மஜ: ஸம்யோக³ஜஸ்சேதி | ஆத்³யோ ஹஸ்தக்ரியயா ஹஸ்தபுஸ்தகஸம்யோக:~³ |
த்³விதீயோ

ஹஸ்தபுஸ்தகஸம்யோகா³த்³காயபுஸ்தகஸம்யோக:~³ | அவ்யாப்யவ்ரு²த்தி: ஸம்யோக:~³
|

ஸ்வாத்யந்தாபா⁴வஸமாநாதி⁴கரணத்வமவ்யாப்யவ்ரு²த்தித்வம் |

ஸம்யோக³நாஸகோ கு³ணே விபா⁴க:~³ | ஸர்வத்³ரவ்யவ்ரு²த்தி: || 10 ||

தீ³பிகா

விபா⁴க³ம் லக்ஷயதி | ஸம்யோகே³தி | காலாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய கு³ண இதி |
ருபாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய ஸம்யோக³நாஸக இதி | விபா⁴கோ³஽பி த்³விவித:~⁴
கர்மஜோ

விபா⁴க³ஜஸ்சேதி | ஆத்³யோ ஹஸ்தபுஸ்தகவிபா⁴க:~³ | த்³விதீயோ

ஹஸ்தபுஸ்தகவிபா⁴கா³த்³காயபுஸ்தகவிபா⁴க:~³ |

பராபரவ்யவஹாராஸாதா⁴ரணகாரணே பரத்வாபரத்வே | ப்ரு²தி²வ்யாதி³சதுஷ்டய
மநோவ்ரு²த்தி¹ | தே த்³விவிதே⁴ தி³க்க்ரு²தே காலக்ரு²தே ச | தூ³ரஸ்தே² தி³க்க்ரு²தம்
பரத்வம் | ஸமீபஸ்தே² தி³க்க்ரு²தம்பரத்வம் | ஜ்யேஷ்டே² காலக்ரு²தம் பரத்வம் |
கநிஷ்டே² காலக்ரு²தம்பரத்வம் || 11 ||

தீ³பிகா

பரத்வாபரத்வயோர்லக்ஷணமாஹ | பராபரேதி | பரவ்யவஹாராஸாதா⁴ரணகாரணம்
பரத்வம் | அபரவ்யவஹாராஸாதா⁴ரணகாரணம்பரத்வம் இত্যய்த்² | தே விப⁴ஜதே |
தே த்³விவிதே⁴ இதி | தி³க்க்ரு²தயோருதா³ஹரணமாஹ | தூ³ரஸ்த² இதி |
காலக்ரு²தே
உதா³ஹரதி | ஜ்யேஷ்ட² இதி |

ஆத்³யபதநாஸமவாயிகாரணம் கு³ருத்வம் | ப்ரு²தி²வ்ஜலவ்ரு²த்தி || 12 ||

தீ³பிகா

கு³ருத்வம் லக்ஷயதி | ஆத்³யேதி | த்³விதீயாதி³பதநஸ்ய
வேகா³ஸமவாயிகாரணத்வத்³வேகே³தீவ்யாப்திவாரணய ஆத்³யேதி |
ஆத்³யஸ்யந்த்³நாஸமவாயிகாரணம் த்³ரவத்வம் | ப்ரு²தி²வ்யப்தேஜோவ்ரு²த்தி |
தத்³த்³விவித⁴ம்
ஸாம்ஸித்³தி⁴கம் நைமித்திகம் ச | ஸாம்ஸித்³தி⁴கம் ஜலே | நைமித்திகம்
ப்ரு²தி²வீதேஜஸோ: | ப்ரு²தி²வ்யாம் க்⁴ரு²தாதா³வக்³நி ஸம்யோக³ஜம் த்³ரவத்வம் |
தேஜஸி
ஸுவர்ணாதௌ³ || 13 ||

தீ³பிகா

த்³ரவத்வம் லக்ஷயதி | ஆத்³யேதி | ஸ்யந்த்³நம் ப்ரஸ்ரவணம் | தேஜ:ஸம்யோக³ஜம்
நைமித்திகம் | தத்³பி⁴ந்நம் ஸாம்ஸித்³தி⁴கம் | ப்ரு²தி²வ்யாம் நைமித்திகமுதா³ஹரதி
|
க்⁴ரு²தாதா³விதி | தேஜஸி ததா³ஹ | ஸுவர்ணாதா³விதி |
சூர்ணாதி³பிண்ட³பா⁴வஹேதூர்³ண: ஸ்நேஹ: | ஜலமாத்ரவ்ரு²த்தி: || 14 ||

தீ³பிகா

ஸ்நேஹம் லக்ஷயதி | சூர்ணேதி | காலாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய கு³ணபத்³ம் |
ருபாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய பிண்ட³பா⁴வேதி |

ஸ்ரோத்ரக்ரஹ்யோ குண: ஸப்த:³, ஆகாஸமாத்ரவ்ருத்தி: | ஸ த்³விவித:⁴,
த்⁴வந்யாத்மக: வர்ணாத்மகஸ்ச | தத்ர த்⁴வந்யாத்மக: பேர்யாதெள³ | வர்ணாத்மக:
ஸம்ஸ்க்ருதபா⁴ஷாதி³ரூப: || 15 ||

ஸப்த³ம் லக்ஷயதி | ஸ்ரோத்ரேதி | ஸப்த³த்வே஽திவ்யாப்திவாரணய குணபத³ம் |
ரூபாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய ஸ்ரோத்ரேதி | ஸப்த³தா³ஸ்த்ரிவித:⁴ ஸம்யோக³ஜ:
விபா⁴க³ஜ:, ஸப்த³ஜஸ்சேதி | தத்ர ஆத்³யோ பேர்⁴த³ண்ட³ஸம்யோக³ஜந்ய: |
த்³விதீயோ வம்ஸே பாடயமாநே த³ளத்³வயவிபா⁴க³ஜந்யஸ்சடாஸப்த³:³ |
பேர்யாதி³தே³ஸமார்ப்ய ஸ்ரோத்ரதே³ஸப்யந்தம் த்³விதீயாதி³ஸப்த³தா:³ ஸப்த³ஜா: |
ஸர்வவ்யவஹாரஹேதுர்கு³ணே பு³த்தி⁴ர்ஜ்ஞாநம் | ஸா த்³விவிதா⁴ ஸம்ரு³திரூப⁴வஸ்ச
|| 16 ||

தீ³பிகா

பு³த்தே⁴ர்லக்ஷணமாஹ | ஸர்வவ்யவஹாரேதி | காலாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய
கு³ண இதி |
ரூபாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய ஸர்வவ்யவஹார இதி | ஜாநாமீத்யநுவ்யவஸாயக³ம்யம்
ஜ்ஞாநமேவ லக்ஷணமிதி பா⁴வ: | பு³த்தி⁴ம் விப⁴ஜதே | ஸேதி |
ஸம்ஸ்காரமாத்ரஜந்யம் ஜ்ஞாநம் ஸம்ரு³தி: || 17 ||

தீ³பிகா

ஸம்ரு³தேர்லக்ஷணமா: | ஸம்ஸ்காரேதி | பா⁴வநாக்²ய: ஸம்ஸ்கார: |
ஸம்ஸ்காரத்⁴வம்ஸே஽திவ்யாப்திவாரணய ஜ்ஞாநமிதி |
க⁴டாதி³ப்ரத்யக்ஷே஽திவ்யாப்திவாரணய ஸம்ஸ்காரஜந்யமிதி | ப்ரத்யபி⁴ஜ்ஞாயாம்
அதிவ்யாப்திவாரணய மாத்ரபத³ம் |
தத்³பி⁴ந்நம் ஜ்ஞாநமநுப⁴வ: | ஸ த்³விவித:⁴, யதா²ர்தோ²஽யதா²ர்²த²ஸ்ச || 18 ||

தீ³பிகா

அநுப⁴வம் லக்ஷயதி | தத்³பி⁴ந்நமிதி | ஸம்ரு³திபி⁴ந்நம் ஜ்ஞாநமநுப⁴வ
இத்யர்த:² | அநுப⁴வம் விப⁴ஜதே | ஸ த்³விவித⁴ இதி |
தத்³வதி தத்³ப்ரகாரகோ஽நுப⁴வோ யதா²ர்²த:² | யதா² ரஜதே இத³ம் ரஜதமிதி
ஜ்ஞாநம் | ஸைவ ப்ரமேத்யுச்யதே || 19 ||

தீ³பிகா

யதா²ர்²தா²நுப⁴வஸ்ய லக்ஷணமாஹ | தத்³வதீதி | நநு க⁴டே க⁴டத்வம் இதி

ப்ரமாயாமவ்யாப்தி:, க⁴டத்வே க⁴டாபா⁴வாதி³தி சேத் ந, யத்ர
யத்ஸம்ப்³ந்தோ⁴ஸ்தி தத்ர தத்ஸம்ப்³ந்தா⁴நுப⁴வ: இத்தய²ர்தா²த்³த⁴டத்வே
க⁴டஸம்ப்³ந்தோ⁴ஸ்தீதி நாவ்யாப்தி: | ஸைவேதி | யதா²ர்தா²நுப⁴வ ஏவ ஸாஸ்த்ரே
ப்ரமேத்யுச்சயத இத்தய²ர்த: ² |

தத³பா⁴வவதி தத்ப்ரகாரகோ⁴ஸ்துப⁴வோ⁴ஸ்தயதா²ர்த: ² | யதா²
ஸூக்தாவித³ம்ரஜதமிதி ஜ்ஞாநம் | ஸைவ அப்ரமா இத்யுச்சயதே || 20 ||

தீ³பிகா

அயதா²ர்தா²நுப⁴வம் லக்ஷயதி | தத³பா⁴வவதீதி | நந்வித³ம் ஸம்யோகீ³தி
ப்ரமாயாமதிவ்யாப்திரிதி சேத் ந | யத³வச்சே²தே³ந
யத்ஸம்ப்³ந்தா⁴பா⁴வஸ்தத³வச்சே²தே³ந தத்ஸம்ப்³ந்தா⁴ஜ்ஞாநஸ்ய விவிக்ஷிதத்வாத் |
ஸம்யோகா³பா⁴வாவச்சே²தே³ந ஸம்யோக³ஜ்ஞாநஸ்ய ப்⁴ரமத்வாத்ஸம்யோகா³வச்சே²தே³ந
ஸம்யோக³ஸம்ப்³ந்தா⁴ஸ்ய ஸத்த்வாந்நாதிவ்யாப்தி: |

யதா²ர்தா²நுப⁴வ: சதுர்வித: ⁴ ப்ரத்யக்ஷாநுமித்யுபமிதிஸப்³தா³பே⁴தா³த் || 21 ||

தீ³பிகா

யதா²ர்தா²நுப⁴வம் விப⁴ஜதே | யதா²ர்தே²தி |

தத் கரணமபி சதுர்வித⁴ம் ப்ரத்யக்ஷாநுமாநோபஸப்³த³ பே⁴தா³த் || 22 ||

தீ³பிகா

ப்ரஸங்கா³த்ப்ரமாகரணம் விப⁴ஜதே | தத்கரணமபீதி | ப்ரமாகரணமித்யர்த: ² |
ப்ரமாகரணம் ப்ரமாணமிதி ப்ரமாணஸாமாந்யலக்ஷணம் |

அஸாதா⁴ரணம் காரணம் கரணம் || 23 ||

தீ³பிகா

கரணலக்ஷணமாஹ | அஸாதா⁴ரணேதி | தி³க்காலாதா³வதிவ்யாப்திவாரணய
அஸாதா⁴ரணேதி |

கார்யநியதபூர்வவ்ரு²த்தி காரணம் || 24 ||

தீ³பிகா

காரணலக்ஷணமாஹ | கார்யேதி | பூர்வவ்ரு²த்தி காரணமித்யுக்²தே
ராஸபா⁴தா³வதிவ்யாப்தி: ஸ்யாத³தோ நியதேதி | தாவந்மாத்ரே க்ரு²தே
கார்யே⁴திவ்யாப்திரத: பூர்வவ்ரு²த்தீதி | நநு தந்துருபமபி படம் ப்ரதி காரணம்
ஸ்யாத³தி சேத் ந, அநந்யதா²ஸித்³த⁴த்வே ஸதீதி விஸேஷணாத் |

அநந்யதா²ஸித்³த⁴த்வமந்யதா²ஸித்³தி⁴ரஹிதத்வம் | அந்யதா²ஸித்³தி⁴ த்ரிவிதா⁴ -
 யேந ஸைஹவ யஸ்ய யம் ப்ரதி பூர்வவ்ரு³த்தித்வமவக³ம்யதே தம் ப்ரதி தேந
 தத³ந்யதா²ஸித்³த⁴ம் | யதா² தந்துநாம் தந்துரூபம் தந்துத்வம் ச படம் ப்ரதி | தம்
 ப்ரதி தத³ந்யதா²ஸித்³த⁴ம் | யதா² ஸப்³த³ம் ப்ரதி பூர்வவ்ரு³த்தித்வே ஜ்ஞாத ஏவ
 படம் ப்ரத்யாகாஸஸ்ய | அந்யத்ர க்லு³ப்தநியதபூர்வவதிர்ந ஏவ கார்யஸம்ப⁴வே
 தத்ஸஹபூ⁴தமந்யதா²ஸித்³த⁴ம் | யதா² பாகஜஸ்த²லே க³ந்த⁴ம் ப்ரதி
 ரூபப்ராக³பா⁴வஸ்ய | ஏவஞ்ச அநந்யதா²ஸித்³த⁴நியதபூர்வவ்ரு³த்தித்வம்
 காரணத்வம் |

கார்யம் ப்ராக³பா⁴வப்ரதியோகி³ || 25 ||

தீ³பிகா

கார்யலக்ஷணமாஹ | கார்யமிதி |

காரணம் த்ரிவித⁴ம் - ஸமவாய்யஸமவாயிநிமித்தபே⁴தா³த் || 26 ||

யத் ஸமவேதம் கார்யம் உத்பத்³யதே தத் ஸமவாயிகாரணம் |

யதா² தந்தவ: படஸ்ய, படஸ்ச ஸ்வக³தரூபாதே:³ || 27 ||

தீ³பிகா

காரணம் விப⁴ஜதே | காரணமிதி | ஸமவாயிகாரணஸ்ய லக்ஷணமாஹ —

யத்ஸமவேதமிதி | யஸ்மிந் ஸமவேதமித்யர்த:² | அஸமவாயிகாரணம் லக்ஷயதி

— கார்யணேதி | கார்யேணேத்யேதது³தா³ஹரதி — தந்துஸம்யோக³ இதி |

கார்யேண காரணேந வா ஸஹ ஏகஸ்மிந்நர்தே² ஸமவேதத்வே ஸதி யத்காரணம்

தத³ஸமவாயிகாரணம் |

யதா² தந்துஸம்யோக:³ படஸ்ய, தந்துரூபம் படரூபஸ்ய || 28 ||

தீ³பிகா

கார்யேண படேந ஸஹ ஏகஸ்மிம்ஸ்தந்தெள ஸமவேதத்வாத்தந்துஸம்யோக:³

படஸ்யாஸமவாயிகாரணமியர்த:² | காரணேநேத்யேதது³தா³ஹரதி —

தந்துரூபமிதி | காரணேந படேந ஸஹ ஏகஸ்மிம்ஸ்தந்தெள ஸமவேதத்வாத் |

தது³ப⁴யபி⁴ந்நம் காரணம் நிமித்தகாரணம் |

யதா² துரீவேமாதி³கம் படஸ்ய || 29 ||

தீ³பிகா

தந்துரூபம் படரூபஸ்யாஸமவாயிகாரணமித்யர்த:² | நிமித்தகாரணம் லக்ஷயதி

— தது³ப⁴யேதி | ஸமவாய்யஸமவாயிபி⁴ந்நகாரணம் நிமித்தகாரணமித்யர்த்:² |

ததே³தத்தரிவித⁴காரணமத்⁴யே யத³ஸாதா⁴ரணம் காரணம் ததே³வ கரணம் || 30 ||

தீ³பிகா

கரணலக்ஷணமுபஸம்ஹரதி — ததே³ததி³தி |

அத² சதுர்தோ²த⁴யாய |

தத்ர ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநகரணம் ப்ரத்யக்ஷம் || 31 ||

தீ³பிகா

ப்ரத்யக்ஷலக்ஷணமாஹு — தத்ரேதி | ப்ரமாணசதுஷ்டயமத்⁴யே

இத்யர்த்:² |

இந்த்³ரியார்த்²ஸந்நிகர்ஷஜந்யம் ஜ்ஞாநம் ப்ரத்யக்ஷம் | தத்³த்³விவித⁴ம்
நிர்விகல்பகம்

ஸவிகல்பகம் சேதி | தத்ர நிஷ்ப்ரகாரகம் ஜ்ஞாநம் நிர்விகல்பகம் யதே²த³ம்
கிஞ்சித் | ஸப்ரகாரகம் ஜ்ஞாநம் ஸவிகல்பகம் யதா² டி³த்தோ²த⁴யம்,
ப்³ராஹ்மனோ²த⁴யம், ஸ்யாமோ²த⁴யம், பாசகோ²த⁴யமிதி || 32 ||

தீ³பிகா

ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநஸ்ய லக்ஷணமாஹு — இந்த்³ரியேதி | இந்த்³ரியியம்

சக்ஷுராதி³கம், அர்தோ² க⁴டாதி:³, தயோ: ஸம்நிகர்ஷ: ஸம்யோகா³தி:³,

தஜ்ஜந்யம் ஜ்ஞாநமித்யர்த்:² | தத்³விப⁴ஜதே தத்³த்³விவித⁴மிதி | நிர்விகல்பஸ்ய
லக்ஷணமாஹு — நிஷ்ப்ரகாரகமிதி |

விஸேஷணவிஸேஷ்யஸம்ப்³ந்தா⁴நவகா³ஹி ஜ்ஞாநமித்யர்த்:² | நநு நிர்விகல்பகே
கிம் ப்ரமாணமிதி சேத் ந, கௌ³ரிதி விஸரிஷ்டஜ்ஞாநம்

விஸேஷணஜ்ஞாநஜந்யம், விஸரிஷ்டஜ்ஞாநத்வாத், த³ண்ட³தி ஜ்ஞாநவத்

இத்யநுமானஸ்ய ப்ரமாணத்வாத் | விஸேஷணஜ்ஞாநஸ்யாபி

ஸவிகல்பகத்வே²நவஸ்தா²ப்ரஸங்கா³ந்நிர்விகல்பகஸித்³தி:⁴ | ஸவிகல்பகம்

லக்ஷயதி | ஸப்ரகாரகமிதி | நாமஜாத்யாதி³விஸேஷ்யவிஸேஷணஸம்ப்³ந்தா⁴வகா³ஹி
ஜ்ஞாநமித்யர்த்:² | ஸவிகல்பகமுதா³ஹரதி | யதே²தி |

ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநஹேதுரிந்த்³ரியார்த்²ஸம்நிகர்ஷ: ஷட்³வித:⁴ | ஸந்யோக:³,

ஸம்யுக்தஸமவாய:, ஸம்யுக்தஸமவேதஸமவாய:, ஸமவாய:,

ஸமவேதஸமவாய:, விஸேஷணவிஸேஷ்யபா⁴வஸ்சேதி || 33 ||

தீ³பிகா

இந்த³ரியார்த²ஸம்நிகர்ஷம் விப⁴ஜதே | ப்ரத்யக்ஷேதி |

சக்ஷுஷா க⁴டப்ரத்யக்ஷஜநநே ஸம்யோக:³ ஸந்நிகர்ஷ: || 34 ||

தீ³பிகா

ஸம்யோக³ஸம்நிகர்ஷமுதா³ஹரதி | சக்ஷுஷேதி | த்³ர்வ்யப்ரத்யக்ஷே ஸர்வத்ர
ஸம்யோக:³ ஸம்நிகர்ஷ: | ஆத்மா மநஸா ஸம்யுஜ்யதே, மந இந்த³ரியேண,
இந்த³ரியமர்தே²ந, தத: ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே இத்யர்த:² |

க⁴டரூபப்ரத்யக்ஷஜநநே ஸம்யுக்த ஸமவாய: ஸம்நிகர்ஷ: |

சக்ஷு: ஸம்யுக்தே க⁴டே ரூபஸ்ய ஸமவாயாத் || 35 ||

தீ³பிகா

ஸம்யுக்தஸமவாயமுதா³ஹரதி | க⁴டரூபேதி | தத்ர யுக்திமாஹ | சக்ஷு:ஸம்யுக்த
இதி |

ரூபத்வஸாமாந்யப்ரத்யக்ஷே ஸம்யுக்தஸமவேதஸமவாய: ஸந்நிகர்ஷ: |

சக்ஷு: ஸம்யுக்தே க⁴டே ரூபம் ஸமவேதம், தத்ர ரூபத்வஸ்ய ஸமவாயாத் || 36 ||

தீ³பிகா

ஸம்யுக்தஸமவேதஸமவாயமுதா³ஹரதி | ரூபத்வேதி |

ஸ்ரோத்ரேண ஸப்³த³ஸாக்ஷாத்காரே ஸமவாய: ஸந்நிகர்ஷ: கர்ணவிவரவர்த்யாகாஸஸ்ய

ஸ்ரோத்ரத்வாத் ஸப்³த³ஸ்யாகாஸகு³ணத்வாத் கு³ணகு³ணினோஸ்ச ஸமவாயாத் || 37 ||

தீ³பிகா

ஸமவாயமுதா³ஹரதி | ஸ்ரோத்ரேணேதி | தது³ப்பாத³யதி | கர்ணேதி | நநு

தூ³ர்ஸத்²ஸப்³த³ஸ்ய கத²ம் ஸ்ரோத்ரஸம்ப்³ந்த⁴ இதி சேத் ந,

வீச⁴த்ரங்க³ந்யாயேந வா ஸப்³தா³ந்த்ரோத்பத்திக்ரமேண ஸ்ரோத்ரதே³ஸே ஜாதஸ்ய

ஸ்ரோத்ரேண ஸம்ப்³ந்தா⁴த்ப்ரத்யக்ஷஸம்ப்⁴வ: |

ஸப்³த³த்வஸாக்ஷாத்காரே ஸமவேதஸமவாய: ஸந்நிகர்ஷ: ஸ்ரோத்ரஸமவேதே

ஸப்³தே³

ஸப்³த்வஸ்ய ஸமவாயாத் || 38 ||

தீ³பிகா

ஸமவேதஸமவாயமுதா³ஹரதி | ஸப்³த³த்வேதி |

அபா⁴வப்ரத்யக்ஷே விஸேஷணவிஸேஷ்யபா⁴வ: ஸந்நிகர்ஷ:,
க⁴டாபா⁴வவத்³பூ⁴தலமித்யத்ர சக்ஷு: ஸம்யுக்தே பூ⁴தலே க⁴டாபா⁴வஸ்ய
விஸேஷணத்வாத் || 39 ||

தீ³பிகா

விஸேஷணவிஸேஷ்யாபா⁴வமுதா³ஹரதி | அபா⁴வேதி | தது³ப்பாத³யதி |
க⁴டாபா⁴வவதி³தி | பூ⁴தலே க⁴டோ நாஸ்தீத்யத்ர அபா⁴வஸ்ய விஸேஷ்யத்வம்
த்³ர்ஷ்டவ்யம் | ஏதேந அநுபலப்³தே:⁴ ப்ரமாணுந்தரத்வம் நிரஸ்தம் | யத்³யத்ர
க⁴டோ⁵ப⁴விஷ்யத்தர்ஹி பூ⁴தலமிவாத்³ரக்ஷயத, த³ர்ஸநாபா⁴வாந்நாஸ்தீதி
தர்கிதப்ரதியோகி³ஸத்வவிரோத்யநுபலப்³தி⁴ஸஹக்ரு³தேந்த்³ரியே²ணவ
அபா⁴வஜ்ஞாநோத்பத்தௌ அநுபலப்³தே:⁴ ப்ரமாணுந்தரத்வாஸம்ப⁴வாத் |
அதி⁴கரணஜ்ஞாநார்த்²மபேக்ஷணீயேந்த்³ரியஸ்யைவ கரணத்வோபபத்தாவநுபலப்³தே:~
கரணத்வயோகா³த் | விஸேஷணவிஸேஷ்யபா⁴வோ விஸேஷணவிஸேஷ்யஸ்வரூபமேவ,
நாதிரித்த: ஸம்ப³ந்த:~ | ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநமுபஸம்ஹரஸ்தஸ்ய கரணமாஹ |
ஏவமிதி |

ஏவம் ஸந்நிகர்ஷஷ்டக்ஷந்யம் ஜ்ஞாநம் ப்ரத்யக்ஷம், தத்கரணமிந்த்³ரியம்,
தஸ்மாதி³ந்த்³ரியம் ப்ரத்யக்ஷப்ரமாணமிதி ஸித்³த⁴ம் || 40 ||

தீ³பிகா

அஸாதா⁴ரணகாரணத்வாதி³ந்த்³ரியம் ப்ரத்யக்ஷஜ்ஞாநகரணமித்யர்த:~ |
ப்ரத்யக்ஷப்ரமாணமுபஸம்ஹரதி |

அத்² பஞ்சமோ⁵த⁴யாய |

அநுமிதிகரணமநுமாநம் || 1 ||

தீ³பிகா

அநுமாநம் லக்ஷயதி — அநுமிதிகரணமிதி |

பராமர்ஸஜந்யம் ஜ்ஞாநமநுமிதி: || 2 ||

தீ³பிகா

அநுமிதிம் லக்ஷயதி — பராமர்ஸேதி | நநு
ஸம்ஸயோத்தரப்ரத்யக்ஷே⁵திவ்யாப்தி: ஸ்தா²ணுபுரூஷஸம்ஸயாநந்தரம்

புருஷத்வவ்யாப்யகராதி³மாநயம் இதி பராமர்ஸே ஸதி புருஷ ஏவ இதி
 ப்ரத்யக்ஷஜநநாத் | ந ச தத்ராநுமிதி³ரேவேதி வாச்யம் | புருஷம் ஸாக்ஷாத்³கரோமி
 இத்யநுவ்யவஸாயவிரோதா⁴தி³தி சேத் ந,
 பக்ஷதாஸஹக்ரு³தபராமர்ஸஜந்யத்வஸ்ய விவிக்ஷித்வாத் |
 ஸிஷாத⁴யிஷாவிரஹவிஸிஷ்டஸித்³த⁴யபா⁴வ: பக்ஷதா |
 ஸாத⁴யஸித்³தி⁴ரநுமிதிப்ரதி³ப³ந்தி⁴கா | ஸித்³தி⁴ஸத்தவே⁵பி அநுமியுயாம்
 இதீச்சா²யாமநுமிதி³ர்ஸநாத் | ஸிஷாத⁴யிஷோத்தேஜிகா |
 தத்ஸ்சோத்தேஜகாபா⁴வவிஸிஷ்டமண்யபா⁴வஸ்ய
 தா³ஹகாரணத்வவத்ஸிஷாத⁴யிஷாவிரஹவிஸிஷ்டஸித்³த⁴யபா⁴வஸ்யாப்யநுமிதிகாரணத்வம்
 |

வ்யாப்திவிஸிஷ்டபக்ஷத⁴ர்மதாஜ்ஞாநம் பராமர்ஸ: | யதா²
 வஹ்நிவ்யாப்யதூ⁴மவாநயம் பர்வத இதி ஜ்ஞாநம் பராமர்ஸ: | தஜ்ஜந்யம் பர்வதோ
 வஹ்நிமாநிதி ஜ்ஞாநமநுமிதி: || 3 ||

தீ³பிகா

பராமர்ஸம் லக்ஷயதி —- வ்யாப்தீதி | வ்யாப்திவிஷயகம்
 யத்பக்ஷத⁴ர்மதாஜ்ஞாநம் ஸ பராமர்ஸ இத்யர்த: ² | பராமர்ஸமபி⁴நீய
 த³ர்ஸயதி —- யதே²தி | அநுமிதிமபி⁴நீய த³ர்ஸயதி —-
 தஜ்ஜந்யமிதி | பராமர்ஸஜந்யமித்யர்த: ² | வ்யாப்திலக்ஷணமாஹ —-
 யத்ரேதி |

யத்ர யத்ர தூ⁴மஸ்தத்ர தத்ரா³நிரிதி ஸாஹசர்யநியமோ வ்யாப்தி: || 4 ||

தீ³பிகா

யத்ர தூ⁴மஸ்தத்ரா³நி: இதி வ்யாப்தேரபி⁴நய: | ஸாஹசர்யநியம: இதி லக்ஷணம் |
 ஸாஹசர்யம் ஸாமாநாதி⁴கரண்யம், தஸ்ய நியம: |
 ஹேதுஸமாநாதி⁴கரணத்தயந்தாபா⁴வாப்ரதியோகி³ஸாத⁴யஸாமாநாதி⁴கரண்யம்
 வ்யாபாப்திரித்யர்த: ² |

வ்யாப்யஸ்ய பர்வதாதி³வ்ரு³த்தித்வம் பக்ஷத⁴ர்மதா || 5 ||

தீ³பிகா

பக்ஷத⁴ர்மதாருபமாஹ —- வ்யாப்யஸ்யேதி |

அநுமாநம் த்³விவித⁴ம் - ஸ்வார்த²ம் பரார்த²ம் ச || 6 ||

தத்ர ஸ்வார்த²ம் ஸ்வாநுமிதிஹேது:; ததா²ஹி, ஸ்வயமேவ பூ⁴யோத³ர்ஸநேந
யத்ர யத்ர தூ⁴மஸ்தத்ர தத்ரா³நிரிதி மஹாநஸாதெள³ வ்யாப்திம் க்³ரு³ஹீத்வா
பர்வதஸமீபம் க³த:; தத்³க³தே சாக்³நெள ஸந்தி³ஹாந: பர்வதே தூ⁴மம் பஸ்யந்
வ்யாப்திம் ஸமரதி யத்ர யத்ர தூ⁴மஸ்தத்ர தத்ரா³நி: இதி | தத்³ந்தரம்
வஹ்நிவ்யாப்யதூ⁴மவாநயம் பர்வத இதி ஜ்ஞாநமுத்பத்³யதே, அயமேவ
லிங்க³பராமர்ஸ இதுய்ச்யதே | தஸ்மாத் பர்வதோ வஹ்நிமாநிதி ஜ்ஞாநமநுமிதி:
உத்பத்³யதே | ததே³தத் ஸ்வார்தா²நுமாநம் || 7 ||

தீ³பிகா

அநுமாநம் விப⁴ஜதே ——— அநுமாநமிதி | ஸ்வார்தா²நுமாநம் த³ர்ஸயதி
ஸ்வயமேவேதி | நநு பார்தி²வத்வலோஹலேக்²யத்வாதெள³ ஸதஸ:
ஸஹசாரத³ர்ஸநே⁵பி வஜ்ரமணெள வ்யபி⁴சாரோபலப்³தே⁴ர்யூ⁴யோத³ர்ஸநேந கத²ம்
வ்யாப்திக்³ரஹ இதி சேத் ந | வ்யபி⁴சாரஜ்ஞாநவிரஹஸஹக்ரு²தஸஹசாரஜ்ஞாநஸ்ய
வ்யாப்திக்³ராஹகத்வாத் | வ்யபி⁴சாரஜ்ஞாநம் நிஸ்சய: ஸங்கா ச | தத்³விரஹ:
க்வசித்தர்காத், க்வசித்ஸ்வத: லித்³த⁴ ஏவ | தூ⁴மா³ந்யோர்வ்யாப்திக்³ரஹே
கார்யகாரணபா⁴வப⁴ங்க³ப்ரஸங்க³லக்ஷணஸ்தர்கோ வ்யபி⁴சாரஸங்காநிவர்தக: |
நநு ஸகலவஹ்நிதூ⁴மயோரஸந்நிகர்ஷாத்தக²ம் வ்யாப்திக்³ரஹ இதி சேத் ந |
வஹ்நித்வதூ⁴மத்வருபஸாமாந்யப்ரத்யாஸுத்த்யாஸகலவஹ்நிதூ⁴மஜ்ஞாநஸம்ப⁴வாத்
|

தஸ்மாதி³தி | லிங்க³பராமர்ஸாதி³த்யர்த: ² |

யத்து ஸ்வயம் தூ⁴மா³த³க்³நிமநுமாய பரம்ப்ரதிபோ³த⁴யிதும் பஞ்சாவயவ வாக்யம்
ப்ரயுஜ்யதே தத் பரார்தா²நுமாநம் | யதா² பர்வதோ வஹ்நிமாந், தூ⁴மத்வாத் ,
யோ யோ தூ⁴மவாந் ஸ வஹ்நிமாந் யதா² மஹாநஸ:, ததா² சாயம்,
தஸ்மாத்ததே²தி | அநேந ப்ரதிபாதி³தாத் லிங்க³த் பரோ⁵ப்யக்³நிம் ப்ரதிபத்³யதே |

தீ³பிகா

பரார்தா²நுமாநமாஹ ——— யத்²விதி | யச்ச²ப்³த³ஸ்ய ‘
தத்³பரார்தா²நுமாநம்” இதி தச்ச²ப்³தே³நாந்வய: |
பஞ்சாவயவவாக்யமுதா³ஹரதி — யதே²தி |

ப்ரதிஜ்ஞா - ஹேது - உதா³ஹரண - உபநய - நிக³மநாநி
பஞ்சாவயவா: | பர்வதோ வஹ்நிமாநிதி ப்ரதிஜ்ஞா | தூ⁴மவத்வாத் இதி ஹேது: | யோ
யோ
தூ⁴மவாந் ஸ வஹ்நிமாந் யதா² மஹாநஸ இதுய்தா³ஹரணம் | ததா² ச அயமிதி

உபநய: | தஸ்மாத்ததே²தி நிக்³மநம் || 9 ||

தீ³பிகா

அவயவஸ்வரூபமாஹ ——— ப்ரதிஜ்ஞேதி || உதா³ஹ்ரு³த்வாக்யே
ப்ரதிஜ்ஞாதி³விபா⁴க³மாஹ ——— பர்வதோ வஹ்நிமாநிதி || ஸாத்⁴யவத்தயா
பக்ஷவசநம் ப்ரதிஜ்ஞா | பஞ்சம்யந்தம் விங்க்³ப்ரதிபாத்³கம் ஹேது: |
வ்யாப்திப்ரதிபாத்³கம் உதா³ஹரணம் | வ்யாப்திவிஸிஷ்டவிங்க்³ப்ரதிபாத்³கம்
வசநமுபநய: | ஹேதுஸாத்⁴யவத்தயா பக்ஷப்ரதிபாத்³கம் வசநம் நிக்³மநம் |
அபா³தி⁴தத்வாதி³கம் நிக்³மநப்ரயோஜநம் |

ஸ்வார்தா²நுமிதிபரார்தா²நுமித்யோ: விங்க்³பராமர்ஸ ரவ கரணம் | தஸ்மாத்
விங்க்³பராமர்ஸோ⁵நுமாநம் || 10 ||

தீ³பிகா

அநுமிதிகரணமாஹ — ஸ்வார்தே²தி | நநு
வ்யாப்திஸ்ம்ரு³திபக்ஷத⁴ர்மதாஜ்ஞாநாப்⁴யாமேவ அநுமிதிஸம்ப⁴வே
விஸிஷ்டபராமர்ஸ: கிமர்த்²மங்க்³கர்தவ்ய இதி சேத் ந, ‘
வஹ்நிவ்யாப்யவாநயம்” இதி ஸாப்³த³பராமர்ஸஸ்த²லே
பராமர்ஸஸ்யாவஸ்யகதயா லாக்⁴வேந ஸர்வத்ர பராமர்ஸஸ்யைவ காரணத்வாத் |
விங்க்³ம் ந கரணம், அதீதாதெள³ வ்யபி⁴சாராத் | “வ்யாபாரவத்வகாரணம்
கரணம்” இதி மதே பராமர்ஸத்³வாரா வ்யாப்திஜ்ஞாநம் கரணம் | தஜ்ஜந்யத்வே
ஸதி தஜ்ஜந்யஜநகோ வ்யாபார: | அநுமாநமுபஸம்ஹரதி - தஸ்மாதி³தி |
விங்க்³ம் த்ரிவித⁴ம் | அந்வயவ்யதிரேகி, கேவலாந்வயி, கேவலவ்யதிரேகி
சேதி | அந்வயேந வ்யதிரேகேண ச வ்யாப்திமத³ந்வயவ்யதிரேகி | யதா² வஹ்நெள
ஸாத்⁴யே தூ⁴மவத்த்வம் | யத்ர தூ⁴மஸ்தத்ரா³நியர்தா²மஹாநஸ இத்யந்வயவ்யாப்தி:
|
யத்ர வஹ்நிர்நாஸ்தி தத்ர தூ⁴மோ⁵பி நாஸ்தி யதா² மஹாஹ்ரு³த்³ இதி
வ்யாப்திரேகவ்யாப்தி: || 11 ||

தீ³பிகா

விங்க்³ம் விப⁴ஜதே — விங்க்³மிதி || அந்வயவ்யதிரேகிணம் லக்ஷயதி —
அந்வயேநேதி || ஹேதுஸாத்⁴யயோர்வ்யாப்திரந்வயவ்யாப்தி:,
தத³பா⁴வயோர்வ்யாப்திர்வ்யதிரேகவ்யாப்தி: |

அந்வயமாத்ரவ்யாப்திகம் கேவலாந்வயி | யதா² க⁴: அபி⁴தே⁴ய: ப்ரமேயத்வாத்

படவத் | அத்ர ப்ரமேயத்வாபி⁴தே⁴யத்வயோ: வ்யதிரேகவ்யாப்திர்நாஸ்தி, ஸர்வஸ்யாபி
ப்ரமேயத்வாத் அபி⁴தே⁴யத்வாச்ச || 12 ||

தீ³பிகா

கேவலாந்வயிநோ லக்ஷணமாஹு ——— அந்வயேதி || கேவலாந்வயிஸாத்⁴யகம்
விங்க்³ம் கேவலாந்வயி | (வ்ரு²த்திமத்) அத்யந்தாபா⁴வாப்ரதியோகி³த்வம்
கேவலாந்வயித்வம் | ஈஸ்வரப்ரமாவிஷ்யத்வம் ஸர்வபதா³பி⁴தே⁴யத்வம் ச
ஸர்வத்ராஸ்தீதி வ்யதிரேகாபா⁴வ: |

வ்யதிரேகமாத்ரவ்யாப்திகம் கேவலவ்யதிரேகி, யதா² ப்ரு²தி²வீதரேப்⁴யோ
பி⁴த்³யதே க³ந்த⁴வத்த்வாத் | யதி³தரேப்⁴யோ ந பி⁴த்³யதே ந தத்³க³ந்த⁴வத் யதா²
ஜலம் | ந சேயம் ததா² | தஸ்மாந்ந ததே²தி | அத்ர யத்³க³ந்த⁴வத் ததி³தரபி⁴ந்நம்
இத்யந்வயத்³ரு²ஷ்டாந்தோ நாஸ்தி, ப்ரு²தி²வீமாத்ரஸ்ய பக்ஷத்வாத் || 13 ||

தீ³பிகா

கேவலவ்யதிரேகிணோ லக்ஷணமாஹு — வ்யதிரேகேதி |
தது³தா³ஹரதி-யதே²தி | நந்விரதரே⁴த:³ ப்ரஸித்³தோ⁴ வா ந வா | ஆத்³யே யத்ர
ப்ரஸித்³த⁴ஸ்தத்ர ஹேதுஸத்தவே அந்வயித்வம், அஸத்தவே அஸாதா⁴ரண்யம் |
த்³விதீயே
ஸாத்⁴யஜ்ஞாநாபா⁴வாத்தகத்²ம் தத்³விஸிஷ்டாநுமிதி: | விஸேஷணஜ்ஞாநாபா⁴வே
விஸிஷ்டஜ்ஞாநாநுத³யாத்ப்ரதியோகி³ஜ்ஞாநாபா⁴வாத்³வ்யதிரேகவ்யாப்திஜ்ஞாநமபி ந
ஸ்யாதி³தி சேத் ந | ஜலாதி³த்ரயோத்³ஸாந்யோந்யாபா⁴வாநாம் த்ரயோத்³ஸஸு
ப்ரத்யேகம்
ப்ரஸித்³தா⁴நாம் மேலநம் ப்ரு²தி²வ்யாம் ஸாத்⁴யதே | தத்ர
த்ரயோத்⁴த்வாவச்சி²ந்நபே⁴தா³த்மக -
ஸாத்⁴யஸ்யைகாதி⁴கரணவ்ரு²த்தித்வாபா⁴வாந்நாந்வயித்வாஸாதா⁴ரண்யே |
ப்ரத்யேகாதி⁴கரணப்ரஸித்³த⁴யா ஸாத்⁴யவிஸிஷ்டாநுமிதி: வ்யதிரேகவ்யாப்திநிரூபணம்
சேதி |

ஸந்தி³க்³த⁴ஸாத்⁴யவாந் பக்ஷ: | யதா தூ⁴மவத்தவே ஹேதௌ பர்வத: || 14 ||

தீ³பிகா

பக்ஷலக்ஷணமாஹு ——— ஸந்தி³க்³தே⁴தி || நநு
ஸ்ரவணாந்ரபா⁴விமநநஸ்த²லே அவ்யாப்தி: | தத்ர வேத்³வாக்யைராத்தமநோ
நிஸ்சித்வேந ஸந்தே³ஹாபா⁴வாத் | கிஞ்ச ப்ரத்யக்ஷே⁵பி வஹ்நௌ

யத்ரேச்ச²யாநுமிதிஸ்ததராவ்யாப்திரிதி சேத் ந, உக்தபக்ஷதாஸ்ரயத்வஸ்ய
பக்ஷலக்ஷணத்வாத் |

நிஸ்சிதஸாத்⁴யவாந் ஸபக்ஷ:, யதா² தத்ரைவ மஹாநஸம் || 15 ||

தீ³பிகா

ஸபக்ஷலக்ஷணமாஹ ——— நிஸ்சிதேதி ||

நிஸ்சிதஸாத்⁴யா⁵பாவ்வாந் விபக்ஷ: | யதா² தத்ரைவ மஹாஹ்ரத:³ || 16 ||

தீ³பிகா

விபக்ஷலக்ஷணமாஹ —— நிஸ்சிதேதி ||

ஸவ்யபி⁴சாரவிருத்³த⁴ஸத்ப்ரதிபக்ஷாஸித்³த⁴பா³தி⁴தா: பஞ்ச ஹேத்வாபா⁴ஸா: || 17 ||

தீ³பிகா

ஏவம் ஸத்³தே⁴தூந்நிருப்ய அஸத்³தே⁴தூந்நிருபயிதும் விப⁴ஜதே —
ஸவ்யபி⁴சாரேதி || அநுமிதிப்ரதிப³ந்த⁴கயதா²ர்த²ஜ்ஞாநவிஷயத்வம்
ஹேத்வாபா⁴ஸத்வம் |

ஸவ்யபி⁴சார: அநைகாந்திக: | ஸ த்ரிவித:⁴

ஸாதா⁴ரணஸாதா⁴ரணுபஸம்ஹாரிபே⁴தா³த் || 18 ||

தீ³பிகா

ஸவ்யபி⁴சாரம் விப⁴ஜதே — ஸ த்ரிவித⁴ இதி ||

தத்ர ஸாத்⁴யாபா⁴வவத்³வ்ரு³த்தி: ஸாதா⁴ரண: அநைகாந்திக:, யதா² பர்வதோ
வஹ்நிமாந் ப்ரமேயத்வாத் இதி | ப்ரமேயத்வஸ்ய வஹ்நயபா⁴வவதி ஹ்ரதே³
வித்³யமாநத்வாத் || 19 ||

தீ³பிகா

ஸாதா⁴ரணம் லக்ஷயதி — தத்ரேதி || உதா³ஹரதி — யதே²தி ||

ஸர்வஸபக்ஷவிபக்ஷவ்யாவ்ரு³த்த: பக்ஷமாத்ரவ்ரு³த்தி: அஸாதா⁴ரண: | யதா²
ஸப்³தோ³ நித்ய: ஸப்³த³த்வாத் இதி | ஸப்³த³த்வம் ஹி ஸர்வேப்⁴யோ
நித்யேப்⁴யோ⁵நித்யேப்⁴யஸ்ச வ்யாவ்ரு³த்தம் ஸப்³த³மாத்ரவ்ரு³த்தி: || 20 ||

தீ³பிகா

அஸாதா⁴ரணம் லக்ஷயதி — ஸர்வேதி ||

அந்வயவ்யதிரேகத்³ரு³ஷ்டாந்தரஹிதோ⁵நுபஸம்ஹா⁴ | யதா² ஸர்வமநித்யம்

ப்ரமேயத்வாதி³தி | அத்ர ஸர்வஸ்யாபி பக்ஷத்வாத் த்³ரு'ஷ்டாந்தோ நாஸ்தி || 21 ||

தீ³பிகா

அநுபஸம்ஹாரிணோ லக்ஷணமாஹ ——— அந்வயேதி ||

ஸாத்யாபா⁴வ்யாப்தோ ஹேதுர்விருத்³த:⁴ | யதா² ஸப்³தோ³ நித்ய: க்ரு'தகத்வாதி³தி
|

க்ரு'தகத்வம் ஹி நித்யத்வாபா⁴வேநா⁵நித்யத்வேந வ்யாப்தம் || 22 ||

தீ³பிகா

விருத்³த⁴ம் லக்ஷயதி —- ஸாத்யேதி ||

யஸ்ய ஸாத்யாபா⁴வஸாத⁴கம் ஹேத்வந்தரம் வித்³யதே ஸ ஸத்ப்ரதிபக்ஷ: | யதா²
ஸப்³தோ³ நித்ய: ஸ்ராவணத்வாத் ஸப்³த³த்வவத் | ஸப்³தோ³நித்ய: கார்யத்வாத்
க⁴டவத் || 23 ||

தீ³பிகா

ஸத்ப்ரதிபக்ஷம் லக்ஷயதி —- யஸ்யேதி ||

அஸித்³த⁴ஸ்த்ரிவித:⁴ —- ஆஸ்ரயாஸித்³த:⁴, ஸ்வரூபாஸித்³தோ⁴
வ்யாப்யத்வாஸித்³த⁴ஸ்சேதி || 24 ||

தீ³பிகா

அஸித்³த⁴ம் விப⁴ஜதே — அஸித்³த⁴ இதி ||

ஆஸ்ரயாஸித்³தோ⁴ யதா² க³க³நாரவிந்த³ம் ஸுரபி⁴ அரவிந்த³த்வாத் ஸரோஜாரவிந்த³த்
| அத்ர
க³க³நாரவிந்த³மாஸ்ரய: ஸ ச நாஸ்த்யேவ || 25 ||

தீ³பிகா

ஆஸ்ரயாஸித்³த⁴முதா³ஹரதி — க³க³நேதி ||

ஸ்வரூபாஸித்³தோ⁴ யதா² ஸப்³தோ³ கு³ணஸ்சாக்ஷுஷத்வாத் | அத்ர சாக்ஷுஷத்வம்
ஸப்³த³ம்
நாஸ்தி ஸப்³த³ஸ்ய ஸ்ராவணத்வாத் || 26 ||

தீ³பிகா

ஸ்வரூபாஸித்³த⁴முதா³ஹரதி — யதே²தி ||

ஸோபாதி⁴கோ ஹேது: வ்யாப்யத்வாஸித்³த:⁴ | ஸாத்⁴யவ்யாபகத்வே ஸதி
ஸாத்⁴நாவ்யாபகத்வம்
உபாதி:⁴ | ஸாத்⁴யஸமாநாதி⁴கரணாத்யந்தாபா⁴வாப்ரதியோகி³த்வம் ஸாத்⁴யவ்யாபகத்வம்
|
ஸாத்⁴நவந்நிஷ்டா²த்யந்தாபா⁴வப்ரதியோகி³த்வம் ஸாத்⁴நாவ்யாபகத்வம் | பர்வதோ
தூ⁴மவாந்வஹ்நிமத்வாதி³த்யத்ர ஆர்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோக³ உபாதி:⁴ | ததா²ஹி | யத்ர
தூ⁴மஸ்தத்ரார்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோக³ இதி ஸாத்⁴யவ்யாபகதா | யத்ர
வஹ்நிஸ்தத்ரார்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோகோ³ நாஸ்தி அயோகோ³லகே ஆர்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோகா³பா⁴
ஸாத்⁴நாவ்யாபகதா | ஏவம் ஸாத்⁴யவ்யாபகத்வே ஸதி
ஸாத்⁴நாவ்யாபகத்வாதா³ர்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோக³ உபாதி:⁴ | ஸோபாதி⁴கத்வாத்
வஹ்நிமத்த்வம்
வ்யாப்யத்வாஸித்³த⁴ம் || 27 ||

தீ³பிகா

வ்யாப்யத்வாஸித்³த⁴ஸ்ய லக்ஷணமாஹு — ஸோபாதி⁴க இதி || உபாதே⁴ர்லக்ஷணமாஹு
— ஸாத்⁴யேதி || உபாதி³ஸ்சதூர்வித:⁴ கேவலஸாத்⁴யவ்யாபக:
பக்ஷத⁴ர்மாவச்சி²ந்நஸாத்⁴யவ்யாபக:
ஸாத்⁴நாவச்சி²ந்நஸாத்⁴யவ்யாபக:
உதா³ஸீந்த⁴ர்மாவச்சி²ந்நஸாத்⁴யவ்யாபகஸ்சேதி | ஆத்³ய: ஆர்த்³ரேந்த்⁴நஸம்யோக:³
|
த்³விதீயோ யதா² வாயு: ப்ரத்யக்ஷ: ப்ரத்யக்ஷஸ்பர்ஸாஸ்யத்வாத் இத்யத்ர
ப³ஹிர்³த்³ரவ்யத்வாவச்சி²ந்நப்ரத்யக்ஷத்வவ்யாபகமுத்³பூ⁴தரூபவத்த்வம் | த்ரு³தீயோ
யதா² — ப்ரா³பா⁴வோ விநாஸீ ஜந்யத்வாதி³த்யத்ர
ஜந்யத்வாவச்சி²ந்நாநித்யத்வவ்யாபகம் பா⁴வத்வம் | சதூர்தோ² யதா² —
ப்ரா³பா⁴வோ விநாஸீ ப்ரமேயத்வாத் இத்யத்ர ஜந்யத்வாவச்சி²ந்நாநித்யத்வவ்யாபகம்
பா⁴வத்வம் |

யஸ்ய ஸாத்⁴யாபா⁴வ: ப்ரமாணுந்தரேண நிஸ்சித: ஸ பா³தி⁴த: | யதா²
வஹ்நிரநுஷ்ணோ த்³ரவ்யத்வாத் ஜலவத் | அத்ராநுஷ்ணத்வம் ஸாத்⁴யம் தத³பா⁴வ
உஷ்ணத்வம்
ஸ்பர்ஸந்ப்ரத்யக்ஷேண கு³ஹ்யாத இதி பா³தி⁴தத்வம் || 28 ||

தீ³பிகா

பா³தி⁴தஸ்ய லக்ஷணமாஹு — யஸ்யேதி || அத்ர பா³த⁴ஸ்ய

க்³ராஹ்யாபா⁴வநிஸ்சயத்வேந, ஸத்ப்ரதிபக்ஷஸ்ய விரோதி⁴ஜ்ஞாநஸாமக்³ரீத்வேந
ஸாக்ஷாத³நுமிதிப்ரதிப³ந்த⁴கத்வம் | இதரேஷாம் து பராமர்ஸப்ரதிப³ந்த⁴கத்வம் |
தத்ராபி ஸாதா⁴ரணஸ்யாவ்யபி⁴சாராபா⁴வரூபதயா, விருத்³த⁴ஸ்ய
ஸமாநாதி⁴கரண்யாபா⁴வதயா வ்யாப்யத்வாஸித்³த⁴ஸ்ய விஸிஷ்டவ்யாப்யபா⁴வதயா,
அஸாதா⁴ரணநுபஸம்ஹாரி⁴ணோ: வ்யாப்திஸம்ஸயாதா⁴யகத்வேந
வ்யாப்திஜ்ஞாநப்ரதிப³ந்த⁴கத்வம், ஆஸ்ரயாஸித்³தி⁴ஸ்வரூபாஸித்³த⁴யோ:
பக்ஷத⁴ர்மதாஜ்ஞாநப்ரதிப³ந்த⁴கத்வம் | உபாதி⁴ஸ்து வ்யபி⁴சாரஜ்ஞாநத்³வாரா
வ்யாப்திஜ்ஞாநப்ரதிப³ந்த⁴க: | ஸித்³த⁴ஸாத⁴நம் து பக்ஷதாவி⁴க⁴டகதயா
ஆஸ்ரயாஸித்³த⁴வந்தர்ப⁴வதீதி ப்ராஞ்ச: | நிக்³ரஹஸ்தா²நாந்தரமிதி நவீநா: ||

அத² ஷஷ்டோ²த⁴யாய |

உபமிதிகரணமுபமாநம் | ஸம்ஜ்ஞாஸம்ஜ்ஞிஸம்ப்³ந்த⁴ஜ்ஞாநமுபமிதி: | தத்கரணம்
ஸாத்³ரு³ஸ்யஜ்ஞாநம் | அதிதே³ஸவாக்யார்த²ஸ்மரணமவாந்தர வ்யாபார: | ததா² ஹி
கஸ்சித்³க்³வ்யஸப்³தா³ர்த²மஜாநந் குதிஸ்சித் ஆரண்யகபுருஷாத்³கோ³ஸத்³ரு³ஸோ
க்³வ்ய இதி ஸ்ருத்வா வநம் க³தோ வாக்யார்த²ம் ஸ்மரந் கோ³ஸத்³ரு³ஸம் பிண்ட³ம்
பஸ்யதி | தத³ந்தரமஸௌ க³வ்யஸப்³த³வாஸ்ய இத்யுபமிதிரூத்பத்³யதே || 1 ||

தீ³பிகா

உபமாநம் லக்ஷயதி --- உபமிதிகரணமிதி ||

அத² ஸப்தமோ²த⁴யாய |

ஆப்தவாக்யம் ஸப்³த: ³ | ஆப்தஸ்து, யதா²ர்த²வக்தா | வாக்யம் பத³ஸமுஹ: | யதா²
கா³மாநயேதி | ஸக்தம் பத³ம் | அஸ்மாத்தபதா³த் அயமர்தோ² போ³த்³த⁴வ்ய
இதீஸ்வரஸங்கேத:

ஸக்தி: || 1 ||

தீ³பிகா

ஸப்³த³ம் லக்ஷயதி — ஆப்தேதி || ஆப்தம் லக்ஷயதி — ஆப்தஸ்த்விதி ||

வாக்யலக்ஷணமாஹு — வாக்யமிதி || பத³லக்ஷணமாஹு — ஸக்தமிதி ||

அர்த²ஸ்ம்ரு³த்யநுகூலபத³பதா³ர்த²ஸ்ம்ப்³ந்த: ⁴ ஸக்தி: | ஸா ச பதா³ர்தா²ந்தரமிதி
மீமாம்ஸகா: | தந்நிராஸார்த²மாஹு — அஸ்மாதி³தி || டி³த்தா²தீ³நாமிவ

க⁴டா³நாமபி ஸங்கேத ஏவ ஸக்தி: ந து பதா³ர்தா²ந்தரமித்யர்த: ² | நநு
 க³வாதி³பதா³நாம் ஜாதாவேவ ஸக்தி:, விஸேஷணதயா ஜாதே:
 ப்ரத²மமுபஸ்தி²த்வாத் | வ்யக்திலாபா⁴ஸ்து ஆக்ஷேபாதி³தி கேசித் | தத் ந,
 கா³மாந்யேத்யாதெள³ வ்ரு³த்³த⁴வ்யவஹாரேண ஸர்வத்ராந்யநாதே³ர்வ்யக்தாவேவ
 ஸம்ப⁴வேந, ஜாதிவிஸிஷ்டவ்யக்தாவேவ ஸக்திகல்பநாத் | ஸக்திக்³ரஹஸ்ச
 வ்ரு³த்³த⁴வ்யவஹாரேண | வ்யுத்திபித்ஸூர்பா³லோ ‘கா³மாநய’
 இதுயுத்தமவ்ரு³த்³த⁴வாக்யஸ்வரணாந்தரம் மத்⁴யமவ்ரு³த்³த⁴ஸ்ய
 ப்ரவ்ரு³த்திமுபஸ்ப⁴ய க³வாந்யநம் ச த்³ரு³ஷ்டவா
 மத்⁴யமவ்ரு³த்³த⁴ப்ரவ்ரு³த்திஜநகஜ்ஞாநஸ்யாந்வயவ்யதிரேகா⁴யாம் வாத்தஜந்யத்வம்
 நிஸ்சித்ய ‘அஸ்வமாநய கா³ம் ப³தா⁴ந’ இதி வாக்யாந்தரே ஆவாபோத்³வாபா⁴யாம்
 கோ³பத³ஸ்ய கோ³த்வவிஸிஷ்டே ஸக்தி:, அஸ்வபத³ஸ்ய அஸ்வத்வவிஸிஷ்டே
 ஸக்திரிதி வ்யுத்தபத³யதே | நநு ஸர்வத்ர கார்யபரத்வாத்³வ்யவஹாரஸ்ய
 கார்யபரவாக்ய ஏவ வ்யுத்தபர்த்திந ஸித்³த⁴பர இதி சேத் ந | “கா³ஸ்யாம்
 த்ரிபு⁴வந்திலகோ பூ⁴பதிராஸ்தே” இத்யாதெள³ ஸித்³தே⁴ஸ்பி வ்யவஹாராத், ‘
 விக்ளிதபத³மே மது⁴கரஸ்திஷ்ட²தி” இத்யாதெள³
 ப்ரஸித்³த⁴பத³ஸம்பி⁴வ்யவஹாராத்ஸித்³தே⁴ஸ்பி மது⁴கராதி³வ்யுத்தபத்தி³ர்ஸநாச்ச |
 லக்ஷணாபி ஸப்³த³வ்ரு³த்தி: | ஸக்யஸம்ப³ந்தோ³ லக்ஷணா | க³ங்கா³யாம் கோ⁴ஷ
 இத்யத்ர க³ங்கா³பத³வாச்யப்ரவாஹஸம்ப³ந்தா⁴தே³வ தீரோபஸ்தி²தெள தீரே³ஸ்பி
 ஸக்திர்ந கல்பயதே | ஸைத⁴வாதெள³ லவணஸ்வயோ:
 பரஸ்பரஸம்ப³ந்தா⁴பா⁴வாந்நாநாஸக்திகல்பநம் | லக்ஷணா த்ரிவிதா⁴ —
 ஜஹல்லக்ஷணா, அஜஹல்லக்ஷணா, ஜஹத³ஜல்லக்ஷணா சேதி | யத்ர
 வாச்யார்த²ஸ்யாந்வயாபா⁴வ: தத்ர ஜஹல்லக்ஷணா | யதா² மஞ்சா: க்ரோஸந்தீதி |
 யத்ர வாச்யார்த²ஸ்யாப்யந்வய:, தத்ர அஜஹதி³தி | யதா² ச²த்ரிணே
 க³ச்சந்தீதி | யத்ர வாச்யைகதே³ஸத்யாகே³ந ஏகதே³ஸாந்வய:, தத்ர
 ஜஹத³ஜஹதி³தி | யதா² தத்த்வமஸீதி | கௌ³ண்யபி லக்ஷணைவ
 லக்ஷயமாணகு³ணஸம்ப³ந்த⁴ஸ்வரூபா யதா² அக்³நிர்மாணவக இதி | வ்யஞ்சநாபி
 ஸக்திலக்ஷணந்தர்பூ⁴தா, ஸப்³த³ஸக்திமூலா அர்த²ஸக்திமூலா ச |
 அநுமாநாதி³நா அந்யதா²ஸித்³தா⁴ | தாத்பர்யாநுபபத்திர்லக்ஷணா³ஜம் |
 தத்பீ³தீ³ச²யோச்சரிதத்வம் தாத்பர்யம் | தாத்பர்யஜ்ஞாநஞ்ச
 வாக்யார்த²ஜ்ஞாநே ஹேது: நாநார்தா²நுரோதா⁴த் | ப்ரகரணாதி³கம் தாத்பர்யக்³ராஹகம்
 |
 த்³வாரமித்யாதெள³ பிதே⁴ஹீதி ஸப்³தா³த்⁴யாஹார: | நநு

அர்த²ஜ்ஞாநார்த²த்வாச்ச²ப³த³ஸ்யார்த²மவிஜ்ஞாய
 ஸப்³தா³த்⁴யாஹாஸம்⁴வாத³ர்தா²த்⁴யாஹார ஏவ யுக்த இதி சேத் ந |
 பத³விஸேஷஜந்யபதா³ர்தோ²பஸ்திதே² ஸாப்³த³ஜ்ஞாநே ஹேதுத்வாத் | அந்யதா²‘
 க⁴ட: கர்மத்வமாநயம் க்ரு³தி:” இத்யத்ராபி ஸாப்³த³ஜ்ஞாநப்ரஸங்கா³த் |
 பங்கஜாதி³பதே³ஷு யோக³ரூடி:⁴ | அவயவஸக்திரயோக:³ | ஸமுதா³யஸக்தீ ரூடி:⁴ |
 நியதபத்³மத்வாதி³ஜ்ஞாநார்த²ம் ஸமுதா³யஸக்தி: | அந்யதா² குமுதே³ஸ்பி
 ப்ரயோக³ப்ரஸங்கா³த் | “இதராந்விதே ஸக்தி:” இதி ப்ராபா⁴கரா: | அந்வயஸ்ய
 வாக்யார்த²தயா பா⁴நஸம்⁴வாத³ந்வயாம்ஸே³ஸ்பி ஸக்திரந கல்பந்யா இதி
 கௌ³தமீயா: |

ஆகாங்க்ஷா யோக்யதா ஸம்நிதி⁴ஸ்ச வாக்யார்த²ஜ்ஞாநஹேது: பத³ஸ்ய
 பதா³ந்நரவ்யதிரேகப்ரயுக்தாந்வயாந்நுபா⁴வகத்வம் ஆகாங்க்ஷா | அர்தா²பா³தோ⁴
 யோக்யதா | பதா³நாமவிலம்பே³நோச்சாரணம் ஸம்நிதி:⁴ || 2 ||

தீ³பிகா

ஆகாங்க்ஷேதி || ஆகாங்க்ஷாதி³ஜ்ஞாநமித்யர்த:~² | அந்யதா²
 ஆகாங்க்ஷாதி³ப⁴ரமாச்சா²ப³த³ப⁴ரமோ ந ஸ்யாத் | ஆகாங்க்ஷாம் லக்ஷயதி —
 பத³ஸ்யேதி || யோக்யதாலக்ஷணமாஹ —- அர்தே²தி || ஸம்நிதி⁴லக்ஷணமாஹ
 —- பதா³நாமிதி | அவிலம்பே³ந பதா³ர்தோ²பஸ்தி²தி: ஸம்நிதி:⁴ | உச்சாரணம் து
 தது³பயோகி³தயோக்தம் |

ஆகாங்க்ஷாதி³ரஹிதம் வாக்யப்ரமாணம் | யதா² கௌ³ரஸ்வ: புருஷோ ஹஸ்தீதி ந
 ப்ரமாணமாகாங்க்ஷாவிரஹாத் | அக்³நிநா ஸிஞ்சேதி³தி ந ப்ரமாணம் யோக்யதாவிரஹாத்
 |

ப்ரஹரே ப்ரஹரே³ஸஹோச்சாரிதாநி கா³மாநயேத்யாதி³பதா³நி ந ப்ரமாணம்
 ஸாம்நித்⁴யாபா⁴வாத் || 3 ||

தீ³பிகா

கௌ³ரஸ்வ இதி || க⁴டகர்மத்வமித்யப்பநாகாங்க்ஷோதா³ஹரணம் த்³ரஷ்டவ்யம் |
 வாக்யம் த்³விவித⁴ம் | வைதி³கம் லௌகிகம் ச | வைதி³கமீஸ்வரோக்தத்வாத்ஸர்வமேவ
 ப்ரமாணம் | லௌகிகம் த்வாப்தோக்தம் ப்ரமாணம் | அந்யத³ப்ரமாணம் || 4 ||

தீ³பிகா

வாக்யம் விப⁴ஜதே — வாக்யமிதி || வைதி³கஸ்ய விஸேஷமாஹ —

வைதி³கமீஸ்வரோக்தத்வாதி³தி || நநு வேத³ஸ்யாநாதி³த்வாத்த²மீஸ்வரோக்தத்வமிதி
சேத்

ந | “வேத³ பௌருஷேய: வாக்யஸமூஹத்வாத் பா⁴ரதாதி³வத்” இத்யநுமாநேந
பௌருஷேயத்வஸித்³தே:4 | ந ச ஸ்மர்யமாணகர்த்ரு³கத்வமுபாதி:4,
கௌ³தமாதி³பி:4 ஸிஷ்யபரம்பரயா வேதே³஽பி ஸகர்த்ரு³கத்வஸ்மரணேந
ஸாத்நவ்யாபகத்வாத் | “தஸ்மாத்தேபாநாத்ரயோ வேதா³ அஜாயந்த” இதி
ஸ்ருதேஸ்³ | நநு வர்ணா நித்யா:, ஸ ஏவாயம் க³கார இதி ப்ரத்யபி⁴ஜ்ஞாபி³லாத் |
ததா² ச கத²ம் வேத³ஸ்யாநித்யத்வமிதி சேத் ந, “உத்பந்நோ க³காரோ
விநிஷ்டோ க³கார ’ இத்யாதி³ப்ரதீத்யா வர்ணாநாமநித்யத்வாத், “ஸோ³யம்
க³கார ’ இதி ப்ரத்யபி⁴ஜ்ஞாயா: “ஸீயம் தீ³பஜ்வாலா ’
இதிவத்ஸாஜாத்யாவலம்ப³நத்வாத், வர்ணாநாம்
நித்யத்வே³ஸ்யாநுபூர்வாவிஸிஷ்டவாக்யஸ்யாநித்யத்வாச்ச | தஸ்மாத்தீ³ஸ்வரோக்தா
வேதா:3 |

மந்வாதி³ஸ்ம்ரு³தீநாமாசாராணம் ச வேத³மூலகதயா ப்ரமாண்யம் |
ஸ்ம்ரு³திமூலவாக்யாநாமிதா³நீமநத⁴யநாத்நழலபூ⁴தா காசிச்சா²ரவோத்ஸந்நேதி
கல்ப்யதே | நநு பட்²யமாநவேத³வாக்யோத்ஸாத³நஸ்ய கல்பயிதுமஸக்யதயா
விப்ரகீர்ணவாத³ஸ்யாயுக்தத்வாந்நித்யாநுமேயோ வேதோ³ மூலமிதி சேத் ந, ததா²ஸதி
கதா³பி வர்ணாநாமாநுபூர்வீஜ்ஞாநாஸம்ப⁴வேந போ³த⁴கத்வாஸ/ந்⁴வாத் |
வாக்யார்த²ஜ்ஞாநம் ஸாப்³த³ஜ்ஞாநம் | தத்கரணம் ஸப்³த:3 || 5 ||

தீ³பிகா

நநு ஏதாநி பதா³நி ஸ்மாரிதார்த²ஸம்ஸர்க³வந்தி ஆகாங்க்ஷாதி³மத்பத³கத³ம்³கத்வாத்
மத்³வாக்யவத் இத்யநுமாநாதே³வ ஸம்ஸர்க³ஜ்ஞாஸம்ப⁴வாச்ச²ப்³தோ³ ந
ப்ரமாணந்தரமிதி சேந்ந | அநுமித்யபேக்ஷயா விலக்ஷணஸ்ய ஸாப்³த³ஜ்ஞாநஸ்ய
“ஸாப்³தா³த்ப்ரத்யேமி” இத்வநுவ்யவஸாயம்ஸாக்ஷிகஸ்ய ஸர்வஸம்மதத்வாத் |
நந்வர்தா²பத்திரபி ப்ரமாணந்தரமஸ்தி “பீ³நோ தே³வத³த்தோ தி³வா ந பு⁴ங்க்தே
' இதி த்³ரு³ஷ்டே ஸ்ருதே வா பீ³நத்வாந்யதா²நுபபத்த்யா
ராத்ரிபோ⁴ஜநமர்தா²பத்த்யா கல்ப்யத இதி சேந்ந | “தே³வத³த்தோ ராத்ரௌ
பு⁴ங்க்தே தி³வா³பு⁴ஞ்ஜாநத்வே ஸதி பீ³நத்வாத்” இத்யநுமாநேநைவ
ராத்ரிபோ⁴ஜநஸ்ய ஸித்³த⁴த்வாத் | ஸதே பஞ்சாஸதி³தி ஸம்ப⁴வோ³ஸ்யநுமாநமேவ |
“இஹ வடே யக்ஷஸ்திஷ்ட²தி” இத்யைதிஹ்யமி
அஜ்ஞாதம்லவக்த்ரு³கஸப்³த³ ஏவ | சேஷ்டாபி ஸப்³தா³நுமாநத்³வாரா வ்யவஹாரஹேதுரிதி

ந ப்ரமாணந்தரம் | தஸ்மாத்த்³ப்ரத்யக்ஷாநுமாத்³நோபமாநஸப்³தா³ஸ்சத்வார்யேவ
ப்ரமாணநி ||

அத² அஷ்டமோ⁵த⁴யாய | NaiyAyika theory on epistemology

ஜ்ஞானாநாநாம் தத்³வதி தத்³ப்ரகாரகத்வம் ஸ்வதோக்³ராஹ்யம் பரதோ வேதி விசார்யதே
|

தத்ர விப்ரதிபத்தி: — ஜ்ஞானப்ராமாண்யம்

தத்³ப்ராமாண்யாக்³ராஹுகயாவஜ்ஜ்ஞானக்³ராஹுகஸாமக்³ரீக்³ராஹ்யம் ந வா இதி |
அத்ர

விதி⁴கோடி: ஸ்வதஸ்த்வம் | நிக்ஷேத⁴கோடி: பரதஸ்த்வம் | அநுமாநாதி³க்³ராஹ்யத்வேந
ஸித்³த⁴ஸாத⁴நவாரணய யாவதி³தி |” இத³ம் ஜ்ஞானமப்ரமா “இதி ஜ்ஞானேந
ப்ராமாண்யாக்³ரஹாத்³வாத⁴வாரணய — அப்ராமாண்யாக்³ராஹுகேதி ||

இத³ம் ஜ்ஞானமப்ரமா இத்யநுவ்யவஸாயநிஷ்ட²ப்ராமாண்யக்³ராஹுகஸ்யாபி
அப்ராமாண்யாக்³ராஹுகத்வாபா⁴வாத்³ஸ்வதஸ்த்வம் ந ஸ்யாத³தஸ்ததி³தி |
தஸ்மிந்³க்³ராஹ்யப்ராமாண்யாஸ்யே⁵ப்ராமாண்யாக்³ராஹுகேத்யர்த: ² | உதா³ஹ்ரு²தஸ்த²லே
வ்யவஸாயாப்ராமாண்யக்³ராஹுகஸ்யாப்யநுவ்யவஸாயே தத்³க்³ராஹுகத்வாத்³ஸ்வதஸ்த்வஸித்³
|

நநு ஸ்வத ஏவ ப்ராமாண்யம் க்³ரு²ஹ்யதே, “க⁴டமஹம் ஜாநாமி ’

இத்யநுவ்யவஸாயேந க⁴டக⁴டத்வயோரிவ தத்ஸம்³ந்த⁴ஸ்யாபி விஷயீகரணத்
வ்யவஸாயரூப ப்ரத்யாஸத்தேஸ்துல்யத்வாத் | புரோவர்திநி ப்ரகாரஸம்³ந்த⁴ஸ்யைவ
ப்ரமாத்வபதா³ர்த²த்வாதி³தி சேத் ந | ஸ்வத:ப்ராமாண்யக்³ரஹே “ஜலஜ்ஞானம் ப்ரமா
ந வா” இத்யநப்⁴யாஸத³ஸாயாம் ப்ரமாத்வஸம்ஸயோ ந ஸ்யாத் | அநுவ்யவஸாயேந
ப்ராமாணஸ்ய நிஸ்சிதத்வாத் | தஸ்மாத்த்³ஸ்வதோக்³ராஹ்யத்வாபா⁴வாத்³பரதோ
க்³ராஹ்யத்வமேவ |

ததா²ஹி | ப்ரத²மம் ஜலஜ்ஞானாந்தரம் ப்ரவ்ரு²த்தௌ ஸத்யாம் ஜலலாபே⁴ ஸதி
பூர்வோத்³பந்நம் ஜலஜ்ஞானம் ப்ரமா ஸப²லப்ரவ்ரு²த்திஜநகத்வாத் யந்நைவம்
தந்நைவம் யதா² அப்ரமா இதி வ்யதிரேகிண ப்ரமாத்வம் நிஸ்சீயதே |

த்³விதீயாதி³ஜ்ஞானேஷு பூர்வஜ்ஞானத்³ரு²ஷ்டாந்தேந

தத்ஸஜாதீயத்வலிங்கே³நாந்வயவ்யதிரேகிணபி க்³ரு²ஹ்யதே | ப்ரமாயா
கு³ணஜயத்வமுத்தத்தௌ பரதஸ்த்வம் | ப்ரமாஸாதா⁴ரணகாரணம் கு³ண:,
அப்ரமாஸாதா⁴ரணகாரணம் தோ³ஷ: | தத்ர ப்ரத்யக்ஷ

விஸேஷணவத்³விஸேஷ்யஸம்நிகர்ஷோ கு³ண: | அநுமிதௌ வ்யாபகவதி
வ்யாப்யஜ்ஞாநம் | உபமிதௌ யதா²ர்த்²ஸாத்³ரு³ஸ்யஜ்ஞாநம் | ஸாப்³த³ஜ்ஞாநே
யதா²ர்த்²யோக்³யதாஜ்ஞாநம் | இத்யாத்³யூஹநீயம் | புரோவர்திநி
ப்ரகாராபா⁴வஸ்யாநுவ்யவஸாயேநாநுபஸ்தி²தத்வாத்³ப்ரமாத்வம் பரத ஏவ
க்³ரு³ஹ்யதே |
பித்தாதி³தோ³ஷஜந்யத்வமுத்தபத்தௌ பரதஸ்த்வம் | நநு ஸர்வேஷாம் ஜ்ஞாநாநாம்
யதா²ர்த்²த்வாத்³யதா²ர்த்²ஜ்ஞாநமேவ நாஸ்தீதி | ந ச “ஸூக்தாவித³ம் ரஜதம்”
இதி ஜ்ஞாநாத்³ப்ரவ்ரு³த்தித்³ர்ஸநாத்³ந்யதா²க்²யாதிஸித்³தி⁴ரிதி வாச்யம் |
ரஜதஸம்ரு³திபுரோவர்திஜ்ஞாநாப்⁴யாமேவ ப்ரவ்ரு³த்திஸம்ப⁴வாத் |
ஸ்வதந்த்ரோபஸ்தி²தேஷ்டபே⁴தா³க்³ரஹஸ்யைவ ஸர்வத்ர ப்ரவர்தகத்வேந “நேத³ம்
ரஜதம்” இத்யாதௌ³ அதிப்ரஸங்கா³பா⁴வாதி³தி சேத் ந | ஸத்யரஜஸ்த²லே
புரோவர்திவிஸேஷ்யகரஜதத்வப்ரகாரகஜ்ஞாநஸ்ய லாக⁴வேந
ப்ரவ்ரு³த்திஜநகதயா ஸூக்தாவபி ரஜதார்தி² ப்ரவ்ரு³த்திஜநகத்வேந
விஸரிஷ்டஜ்ஞாநஸ்யைவ கல்பநாத் |

Encoded by Ashish Chandra ashish_chandr70@hotmail.com

The author of Tarka Sangraha, along with its Dipika is
Annambhatta . This is a very well known work and most Vedantins
today consider it as the stepping stone to understand the
Nyaya-Vaisheshika, systems of logic.

Tarka Sangraha 1-8

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

